

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kokemuksia tukiprosessista Itäviitta-yhteisössä

Miettinen, Mia
Palo, Maija-Kaisa
Pääkkö, Juha

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneiden asukkaiden kokemuksia tukiprosessin eri vaiheista

Miettinen, Mia
Palo, Maija-Kaisa
Pääkkö, Juha
Sosiaalialan opinnäytetyö
Tammikuu, 2017

Mia Miettinen, Maija-Kaisa Palo & Juha Pääkkö

Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneiden asukkaiden kokemuksia tukiprosessin eri vaiheista

Vuosi	2017	Sivumäärä	42
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ja kuvailla minkälaisia kokemuksia Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneilla, koko asumisprosessin läpikäyneillä asukkailla oli tukiprosessista ja sen eri vaiheista. Itäviitta-yhteisö on kymmenpaikkainen 18-29-vuotiaille asunnottomille nuorille aikuisille suunnattu, Kalliolan settlementin alaisuudessa toimiva asumisyhteisö, joka tarjoaa tuetun asumisen palvelua, jota Espoon kaupunki ostaa.

Teoreettinen viitekehys opinnäytetyössä käsittelee asunnottomuuden ilmiötä Suomessa, nuorten asunnottomuutta ja asunto ensin -periaatetta, sekä yhteisöllisyyttä, yhteisöhoitoa ja palveluohjausta tuetussa asumisessa. Aihetta lähestyttiin laadullisen tutkimuksen keinoin hyödyntäen teemahaastattelun ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmiä. Haastateltavia oli yhteensä neljä Itäviitta-yhteisöstä pois muuttanutta asukasta, jotka olivat asuneet yhteisössä aina sen perustamisesta viime vuosiin.

Tutkimusaineiston analyysin tulokset jaettiin tukiprosessin vaiheiden mukaisesti: kiinnittymisvaihe, muutosvaihe ja irrottautumisvaihe. Kiinnittyminen ja sopeutuminen yhteisöön sujui hyvin, vaikka yhteisöllisyys oli aluksi vierasta. Tuettuun asumiseen kiinnittymisen myötä koettiin muiden tarvittavien palveluiden piiriin pääseminen helpommaksi. Yhteisön vertaistuki ja yhteisövalmentajalta saatu yksilöllinen tuki koettiin merkityksellisinä omassa muutostyössä, ja tuen määrän kukin haastateltava koki riittävänä myös poismuuttovaiheessa. Onnistuneessa irrottautumisessa tuloksellinen muutostyö sekä tavoitteiden saavuttaminen koettiin edesauttavina tekijöinä.

Haastateltavien taustalla oli eri asunnottomuuden muotoja, ja asunto ensin -periaate toteutuu yhteisössä osittain. Asumisyhteisön yhteisöllisyys mukailee terapeutin yhteisöllisyyden käsitettä, jossa vertaistuki on tärkeää ja asukkaat osallistuvat päätöksentekoon ja toimintaan. Yhteisöhoitoon periaatteiden mukaisesti jokainen yksilö vaikuttaa yhteisön toimivuuteen. Samasta hoitomuodosta kumpuavat seuraamuskäytännöt ja ojennukset koettiin yhteisössä tulosten perusteella toimivina ja perusteltuina. Myös palveluohjauksen menetelmät toimivat yhteisössä hyvin ja asukkaat kokivat saaneensa kaikki tarvitsemansa palvelut sekä tuen.

Asiasanat: nuorten asunnottomuus, yhteisöllisyys, yhteisöhoito, palveluohjaus, tuettu asuminen

Mia Miettinen, Maija-Kaisa Palo & Juha Pääkkö

Former residents' experiences of the support process at Itäviitta community

Year	2017	Pages	42
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor's thesis was to examine and describe how the support process and its stages have been experienced by Itäviitta community's former residents, who have undergone the community's entire housing and support process. Itäviitta supported housing community, which is comprised of ten single-room apartments for homeless young adults aged 18-29, operates under the auspices of Kalliola Settlement and is funded by the city of Espoo.

The theoretical framework of the thesis includes the phenomena of homelessness in Finland, homelessness among young adults and the housing first principle in conjunction with communality, communal care and case management in supported housing. The subject was approached through qualitative research methods and utilizing theme interview and content analysis. Four former residents of Itäviitta community, who had lived there at various times ever since the community's foundation until recent years, were interviewed.

Once the data was analyzed, the findings were divided according to the stages of the support process: attachment, change and separation. The attachment and adaptation to the community proceeded well, even though communality was experienced as unfamiliar at the outset. Acquiring other necessary services was experienced to be easier after attaching to the supported housing. The peer support of the community and the individual support received from the community coach was experienced as significant when it comes to personal change, and the amount of support received when moving out was felt to be sufficient. Successful changes in life and attaining the personal objectives were experienced as contributing factors of a successful separation from the community.

The interviewees had different types of homelessness backgrounds and the housing first principle was partially applied in the community. The communality of the community adapts the concept of therapeutic community, where peer support is important and the residents participate in the decision-making process and activity. According to the principles of communal care, each individual has an effect on how the community functions. The penalty practice and reprimands, which are derived from the same communal care principles, were, according to the findings, experienced in the community as functional and motivated. Case management worked well within the community and the residents experienced that they received all the services and support they needed.

Keywords: homeless among young adults, communality, communal care, case management, supported housing

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Itäviitta-yhteisö ja Kalliolan settlementti	7
3	Asunnottomuus ilmiönä	8
3.1	Asunnottomuus Suomessa	9
3.2	Nuorten asunnottomuus	10
3.3	Asunto ensin -periaate	11
4	Asunnottomien asumispalvelut	12
4.1	Yhteisöllisyys	12
4.2	Yhteisöhoito ja yhteisövalmennus	13
4.3	Palveluohjaus	15
5	Opinnäytetyön toteutus.....	17
5.1	Tarkoitus ja rajaus	18
5.2	Tutkimusmenetelmät	21
5.3	Analyysimenetelmä.....	24
6	Opinnäytetyön tulokset	25
6.1	Kiinnittymisvaihe	26
6.2	Muutosvaihe	27
6.3	Irrottautumisvaihe.....	30
7	Johtopäätökset.....	32
8	Pohdinta.....	34
9	Eettisyys ja luotettavuus	35
	Lähteet.....	37
	Liitteet	39

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoitus oli kuvailla Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneiden nuorten kokemuksia tukiprosessista laadullisen tutkimuksen keinoin. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa, josta hyötyisivät niin Itäviitta-yhteisön työntekijät, yhteisö itse kuin sitä rahoittavat tahot. Yhteisössä oli aiemmin tehty vain opinnäytetyö liittyen nuorten oppimisvaikeuksiin (Tikander, E., Oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja kuntoutusohjaus nuorten tuetussa asumisessa, 2012), joten pois muuttaneiden nuorten kokemusten tutkiminen tukiprosessista oli tutkimaton ja mielekäs aihe, joka voi mahdollisesti johtaa kehittämisehdotuksiin.

Aikaisemmin nuorten kokemuksia ja arvioita tuetusta asumisesta ja saadusta tuesta oli tutkittu (Hippeläinen, T., Nuorten arvioita tuetusta asumisesta, 2015; Kaikkonen, T., Kokemuksia nuorten tuetun asumisen toteutumisesta - oma tupa-projektin arviointi, 2005), mutta näissä tuetun asumisen muodoissa ei ole ollut yhteisöhoidon mallia tai vahvasti yhteisöllistä toimintaa. Itäviitta-yhteisössä tällä hetkellä asuvat nuoret ovat antaneet palautetta säännöllisesti, mutta yhteisöstä pois muuttaneilla saattaa olla kokemuksia tai näkemyksiä, jotka eivät tule esille tukiprosessin aikana.

Opinnäytetyössä on kuvailtu Itäviitta-asumispalvelun ja sen tuetun asumisen tukiprosessin, joka on yhdistelmä asunto ensin -periaatetta ja Kiskon klinikan yhteisöhoitomallia. Työssä on kerrottu tukiprosessin eri vaiheista, mihin ne perustuvat ja mikä niissä on tavoitteena. Teoreettisena viitekehyksenä toimi asunnottomuus, nuorten asunnottomuus, asunnottomien asumispalvelut, palveluohjaus tuetussa asumisessa sekä yhteisöhoito ja yhteisöllisyys, johon Itäviitta-yhteisön toiminta perustuu.

Yhteisöön tutustuttiin vierailemalla heidän luonaan ja keskustelemalla yhteisövalmentajan kanssa. Aiheesta keskusteltiin myös yhteisössä tällä hetkellä asuvien nuorten kanssa, ja heiltä saatiin näkemyksiä tutkittavasta aiheesta, jolloin esille nousi myös asukaslähtöinen näkökanta aiheeseen.

2 Itäviitta-yhteisö ja Kalliolan setlementti

Itäviitta-yhteisö on vuonna 2011 perustettu tuetun asumisen asumisyhteisö, joka sijaitsee Espoon Saunalahdessa. Itäviitta-yhteisö toimii Kalliolan setlementin alaisuudessa, jolta Espoon kaupunki ostaa tuetun asumisen palvelun. Itäviitta-yhteisön toiminta perustuu Kalliolan setlementin periaatteisiin. Kalliolan setlementin toiminta käynnistyi vuonna 1919 pastori Sigfrid Sireniuksen tutustuttua setlementtityöhön toimiessaan 1900-luvun alussa merimiespappina Lontoossa suomalaisella merimieskirkolla. Kalliola syntyi kansalaissodan keskelle, kun kansakunta oli jakautunut kahtia. Yhteiskunnallisesti ja poliittisesti eri tavalla ajattelevien välille koettiin tarvetta sillanrakentajille, ja tähän haasteeseen Sirenius vastasi aloittamalla setlementtityön Helsingissä Kallion kaupunginosassa. 1980-luvulla Kalliola aloitti päihdehoitotyön, minkä jälkeen on kehitetty kaksi uutta päihdehoitomallia, myllyhoito® ja Kiskon yhteisöhoitomalli®. (Kalliolan setlementti 2016.)

Kalliolan setlementin toiminta-ajatuksena on mahdollistaa läpi elämän kestävä oppiminen, edistää elämänhallintaa, tukea ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä toteuttaa yhteisöllisyyttä. Toimintaa ohjaa neljä perusarvoa: erilaisuuden hyväksyminen, luottamus ihmisen ja yhteisön itsenäiseen kykyyn ratkaista ongelmia, tasa-arvoisuus sekä yksilön oikeuksien kunnioittaminen. Keskeisenä lähtökohtana Kalliolan strategiaprozessissa on näiden arvojen jalkauttaminen eri työalojen kautta sekä vallitsevan yhteiskunnallisen murrosvaiheen ja taloustilanteen merkittävään heikentymisen huomioiminen. Kalliolan setlementin muodostavat Kalliolan Kannatusyhdistys, Kalliolan Nuoret ry, Kalliolan Senioripalvelusäätiö ja Kiinteistö Oy Helsingin Kalliola. (Kalliolan setlementti 2016.)

Itäviitta-yhteisön kohderyhmänä ovat 18-29-vuotiaat nuoret, jotka ovat olleet pitkään asunnottomana ja tarvitsevat tukea elämänhallinnan parantamisessa sekä asunnon hankkimisessa. Itäviitta-yhteisöä perustettaessa taustalla on ollut niin kutsuttu asunto ensin -periaate. Toiminnan tavoitteena on tukea nuoren muutosprosessia palveluohjauksen ja yhteisöhoiton avulla, kunnes hän on valmis itsenäiseen asumiseen. (Kalliolan setlementti 2016.) Yhteisöllä on käytössään kymmenen yksiötä, joihin muutetaan määräaikaikaisilla vuokrasopimuksilla.

Itäviitta-yhteisö perustettiin alun perin, kun asuintalo oli vielä rakenteilla. Yhteisöön sitoutuneet nuoret tapasivat säännöllisesti ennen asuntojen saamista ja tutustuivat toisiinsa ennen samaan taloon muuttamista. Tällä tavoin ensimmäiset yhteisöön kuuluneet nuoret eivät kokee yhteisöllisyyden vaatimusta ahdistavana ja he olivat jo valmiiksi sopeutuneet ja ystävystyneet keskenään. (Uhlenius 2016.)

3 Asunnottomuus ilmiönä

Euroopan asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö FEANTSA on julkaissut eri asunnottomuuden muotoja kuvailevan ETHOS-luokittelun. FEANTSA:n (2005) luokittelun mukaan asunnottomuuden muotoja ovat katuasunnon, asunnon, asunnottomuusuhan alainen tai puutteelliset asuinolosuhteet. Suomessa Tilastokeskus (2016) määrittelee asunnottomaksi ”ulkona, erilaisissa tilapäissuojissa ja yömajoissa olevat sekä laitoksissa asunnon puutteen vuoksi asuvat (esim. ensisuoijat, hoito- ja huoltokodit, psykiatriset sairaalat, kehitysvammaisten laitokset). Myös vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa tiedossa, luetaan asunnottomiksi. Lisäksi asunnottomiksi luetaan tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asustavat ja kiertelevät.”

Lehtonen ja Salonen (2008) kirjoittavat kirjassaan Asunnottomuuden monet kasvot asunnottomuus-käsitteen vaikeasta määrittelystä. Asunnon liitetään yleisenä asiana sosiaalisiin ongelmiin ja sen rinnakkaiskäsitteitä ovat esimerkiksi asuntopula, huono-osaisuus ja syrjäytyminen. Asunnottomuus-käsitteen rinnalle on nostettu kodittomuuden käsite, jolla tarkoitetaan sitä, että ihmisarvoisessa elämässä ei ole kyse vain seinistä vaan esimerkiksi johonkin kuulumisesta, identiteetin luomisesta sekä elämän mielekkyydestä. Kodittomuus on siten subjektiivinen ja psykososiaalinen ilmiö, joka liittyy marginalisaatioon. Asumisen rahoitus- ja kehittämissuunnitelman (2016) määritelmän mukaan pitkäaikaisasunnottomalla ”tarkoitetaan henkilöä, jonka asunnottomuus on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä sosiaalisten tai terveydellisten syiden vuoksi yli vuoden mittaiseksi tai asunnottomuutta on esiintynyt toistuvasti viimeisen kolmen vuoden aikana”.

Asunnottomuudesta puhuttaessa voidaan tunnistaa riskiryhmiä, joilla on jossain elämän vaiheessa muita suurempi riski joutua kohtaamaan asunnottomuutta. Riskit voivat olla yhteiskunnan tasoiset sosiaaliset tekijät, jotka syrjäyttävät ihmisiä asuntopaikoilta. Näitä ovat kohtuuhintaisten asuntojen puute, yhteiskunnallisen tuen ja sosiaalisten ongelmien ehkäisyn puute, puute riittävästä tuesta sekä juridinen ja sosiaalinen eristäminen, joka kohdistuu yksilöihin ja ryhmiin. Myös perheen ja muiden verkostojen puuttuminen voi olla riski, ja toisaalta riskinä voi olla henkilökohtainen haavoittuvuus, joka altistaa syrjäytymiselle. Henkilökohtaisia riskejä voivat olla erilaisissa instituutioissa eläminen joissain elämänvaiheissa (esimerkiksi lastenkoti, vankila, psykiatrisen sairaala), ongelmat perheessä, koulun keskeyttäminen sekä päihde- ja mielenterveysongelmat. (Lehtonen & Salonen 2008, 29 - 31.)

3.1 Asunnottomuus Suomessa

Suomessa asunnottomuuspolitiikka rakentuu hyvinvointiyhteiskunnan sisään. “Suomen perustuslain 19§:ssa määritellään julkisen vallan tehtävän olevan edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä”. (Hyväri & Kainulainen 2013, 185.) Samassa laissa määritellään, että julkisen vallan tulee huolehtia niistä, jotka tarvitsevat erityistä tukea asumisessaan. Suomalainen lainsäädäntö pyrkii turvaamaan ja edistämään asumista, mutta lainsäädännön mukaan yksilöillä ei ole subjektiivista oikeutta asuntoon. Sosiaalihuoltolain 22 - 23§ puolestaan määrittelee, että asumispalvelut kattavat palvelu- ja tukiasumisen järjestämisen heille, jotka tarvitsevat tukea asunnon tai asumisen järjestämisessä. (Hyväri & Kainulainen 2013, 185.)

Suomessa on ollut kaksi asunnottomuuden vähentämishjelmaa, PAAVO I ja II, vuosina 2008-2015. Ohjelmien tarkoituksena on ollut pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen asuntopoliittisilla ja sosiaali- ja terveystoimittisilla ratkaisulla ja näiden ratkaisujen yhdistämisellä. Asunnottomuuden vähentämishjelmien taustalla on ollut asunto ensin -periaate. Asunto ensin -periaatteella tarkoitetaan sitä, että sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ratkaiseminen ei ole edellytyksenä sille, että saa asunnon, vaan asunto on edellytys, joka mahdollistaa muiden ongelmien ratkaisemisen. Konkreettisesti tämä tarkoittaa omaa asuntoa ja vuokrasopimusta. (Hyväri & Kainulainen 2013, 15 - 16.)

Vuonna 2016 käynnistettiin myös Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016-2019. Tämänkin ohjelman taustalla on asunto ensin -periaate ja pyrkimys liittää asunnottomuustyö entistä enemmän syrjäytymisen torjuntatyöhön. Siinä missä PAAVO-ohjelmissa panostettiin investointiin asuntojen rakentamiseen ja kunnostamiseen sekä henkilöstön lisäämiseen vaikeimpien asunnottomuustapauksien ratkaisemiseksi, tullaan tässä ohjelmassa panostamaan kotiin vietävään tukeen ja tukihenkilöstön osaamisen kehittämiseen. Tavoitteena on myös uudistaa palvelujärjestelmää asiakaslähtöisemmäksi, ennaltaehkäisevämmäksi ja kustannustehokkaammaksi. (Ympäristöministeriö 2016)

Suomessa asunnottomuus on urbaani ilmiö, ja se keskittyy pääosin pääkaupunkiseudulle, erityisesti Helsinkiin (Lehtonen & Salonen 2008, 23). Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2016) selvityksen mukaan Espoossa oli vuonna 2015 yhteensä 546 asunnottomia. Näistä alle 25-vuotiaita asunnottomia oli 136 ja pitkäaikaisasunnottomia 245. Asunnottomien määrä Helsingissä puolestaan oli 3550 asunnottomia. Helsingin asunnottomien määrän kasvun taustalla vaikuttavat esimerkiksi muuttoliike sekä markkinatilanne; asuntojen vuokrat nousevat ja ovat usealle yksinelävälle liian korkeat.

3.2 Nuorten asunnottomuus

Ympäristöministeriön (2015) määritelmän mukaan asunnottomat ja asunnottomuusriskin omaavat nuoret voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään. Ensimmäiseksi ovat he, joiden on vaikea löytää kohtuuhintaisia asuntoja kiristyneen markkinatilanteen vuoksi johtuen esimerkiksi korkeista vuokrista, maksuhäiriömerkinnöistä, syrjinnästä tai pienistä tuloista. Toiseksi ovat he, joiden asunnottomuus on osa laajempaa syrjäytymiskehitystä. Taustalla voi olla lapsuudenkodin ongelmia, elämänhallinnan ongelmia sekä päihde-, talous- ja mielenterveysongelmia. Ensimmäisen ryhmän auttamiseksi Ympäristöministeriö määrittelee (2015) asunnon tarjoamisen ja kevyen tuen sekä neuvonnan asumiseen liittyvissä asioissa. Toisen ryhmän auttamiseksi tarvitaan räätälöityä tukea niin asumisessa kuin muissakin osa-alueissa.

Suomessa nuorten asunnottomuus voidaan nähdä epäonnistuneiden siirtymävaiheiden tuloksena. Erityisesti se näkyy toisen asteen koulutukseen ja koulutuksesta työmarkkinoille siirtymisissä. Siirtymävaiheita edeltävät yleensä perhesuhteiden katkeaminen ja koulusta putoaminen. Nuoren huonot välit vanhempiinsa on suurin syy liian varhaiseen kotoa pois lähtemiseen. Kodista pois lähtemistä tai sieltä pois potkituksi tulemista on tutkimusten mukaan yleensä edeltänyt monien vuosien epäsuotuisa kehitys. Tästä huolimatta nuorilla on aikuisia parempi mahdollisuus saada apua yhteiskunnalta sekä perheeltä tai sukulaisilta, heidän on helpompi saada äänensä kuuluviin ja he ovat hieman optimistisempia. (Lehtonen & Salonen 2008, 34 - 35.)

Nuorten elämäntilanteet ovat epävakaampia ja elämäntilanteiden muutokset ovat yleisempiä kuin muilla väestöryhmillä. Nuorten asunnottomuudella on yleensä yhteys juuri elämäntilanteisiin. Opiskelu, työpaikka, tai parisuhteen päätyminen voivat olla syitä, jotka aiheuttavat tilapäisesti asunnottomuutta. Juuri tilapäinen asunnottomuus nuorten keskuudessa on yleistä varsinkin suurissa kaupungeissa. Nuorille asunnottomille on erityisesti tyypillistä se, että he majailevat ystävien ja sukulaisten luona sen sijaan, että he hakeutuisivat asuntoloihin. Tämän vuoksi nuorten asunnottomuus jää yleensä piileväksi eivätkä ne tule viranomaisten tietoon. Piiloasunnottomuus ilmiönä on yleistä kaikissa EU-maissa. (Josefsson 2007, 81 - 82.)

Nuorten asumisen tukemisessa tulee esille neljä elementtiä. Ensiksi asunto muodostaa väli-teen, jolla nuoren on mahdollista kiinnittyä yhteiskuntaan. Tuetussa asumisessa se tarkoittaa usein "häiriöttömän" asumisen tavan opettelua. Toiseksi tuetussa asumisessa opetellaan arjen taitoja. Tällä elementillä on usein suurin osuus nuorten kohdalla. Kolmanneksi tuettu asuminen merkitsee kontrollointia. Viimeiseksi asumisen tukemiseen liittyy ohjaus- ja vuorovaikutustyö. Nuorelle tuetusta asumisesta hyötymisen esteeksi voi muodostua motivaation puute, vaikea päihdeongelma, väkivaltaisuus, liian nuori ikä sekä runsaan ja pitkäaikaisen tuen tarve. (Lehtonen & Salonen 2008, 34.)

3.3 Asunto ensin -periaate

Vuosina 2010-2012 toteutettiin Nimi ovesa -hanke, jonka tarkoituksena oli muuttaa ajatus siitä, että asunto ja asuminen on ansaittava. Hankkeessa pyrittiin kehittämään palveluita, jotka toimivat asunto ensin -periaatteella. Asunto ensin -periaatteen ajatus on se, että asunto ja asuminen toimivat lähtökohtana ja edellytyksenä sosiaalisen kuntoutuksen onnistumiseksi, eikä prosessin päämääränä. Asuminen pyritään vakiinnuttamaan tukipalveluiden avulla ja vasta tämän tapahduttua aloitetaan sosiaalinen kuntoutus. (Nimi Ovesa 2010, 4 - 5.)

Asunnottomien sijoittaminen hajautetusti itsenäiseen asumiseen tavalliseen vuokrasuhteeseen on usein hyvä lähtökohta, sillä silloin asunto on helppoa omaksua kodiksi alusta pitäen. Enemmän tukea tarvitsevien kohdalla keskitetyt asumispalvelut, kuten asumisyksiköt voivat olla parempi ratkaisu, sillä niihin on helpompaa tuottaa tarvittaessa jopa ympärivuorokautista tukea. Asumisyksiköissä voidaan myös läsnä olevan henkilökunnan avulla perustaa sosiaalista kuntoutusta edistäviä yhteisöjä. (Asunto ensin 2016.)

Asunto ensin -periaatteen tarkoituksena on myös edistää yksilön valinnanvapautta. Lähtökohdaksi otetaan se, että asiakas voi kuntoutua vain silloin kun hän itse valitsee häneen kohdistuvat toimenpiteet. Palveluihin osallistuminen ei siis toimi ehtona asunnolle. Parhaimmillaan asunnon saaminen vapauttaa asunnottoman voimavaroja, jotka hän voi majapaikan etsimisen sijaan kohdistaa kuntoutumiseen ja itsestään huolenpitoon. Asunto ensin -mallissa asuminen eriytetään muista palveluista, jolloin asumista ja kuntoutumista arvioidaan erikseen. Päihde- tai mielenterveysongelmat pyritään saamaan hoidetuksi niin, että asuminen pystyy jatkumaan kotona, ja mikäli hoitotoimenpiteitä tehdään muualla kuin kotona, on tavoitteena asiakkaan palaaminen takaisin omaan kotiinsa. (Asunto ensin 2016.)

Yhdysvalloissa asunto ensin -periaate tunnetaan nimellä "housing first". Asunto ensin -periaate toimii sen takia, että asunnon ja kodin tarjoaminen ihmiselle luo hänelle arvokkuuden tunteen ja herättää toivoa paremmasta. Tämän kautta hän voi myös kokea olevansa osa yhteiskuntaa. Pitkäaikaisasunnottomalle asunnon saaminen mahdollistaa myös psyykkisen ja fyysisen toipumisen alkamisen. Yhdysvalloissa asunto ensin -periaatteella on ollut parempia tuloksia kuin niin sanotuilla portaittaisilla järjestelmillä. Asunto ensin -periaatteella asutetut ovat säilyttäneet asuntonsa todennäköisemmin ja hoitotulokset ovat olleet paremmat. Myös yhteiskunnalliset kustannukset ovat vähentyneet, sillä väliaikaisia majapaikkoja on tarvittu vähemmän ja asunnottomat eivät ole tarvinneet yhtä paljon terveyspalveluita kuin kadulla asuessaan. (Tsemberis 2010, 11 - 12.)

4 Asunnottomien asumispalvelut

Sosiaalihuoltolain (2014) §21:ssä on säädetty, että kunnallisten sosiaalipalveluiden on järjestettävä asumispalveluja henkilöille, jotka tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisen järjestämisessä. Lain mukaan tuettua asumista tulee järjestää henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirryttäessä, joka tarkoittaa sosiaaliohjauksen ja muiden sosiaalipalveluiden tarjoamista.

Asumispalveluita voivat tuottaa kunta, järjestöt tai yritykset. Espoon asumispalveluita asunnottomille ovat muun muassa kaupungin ylläpitämä Olarinluoman vastaanottokoti, joka toimii tilapäisenä majoituspaikkana päihdeongelmallisille asunnottomille, ja Helsingin diakonissalaitoksen Kuninkaankallio asumispalveluyksikkö, joka on tarkoitettu pitkäaikaisasunnottomille.

Asumispalveluissa on monenlaista tarjontaa, ja ne vaihtelevat suuresti. Asuntolalla tarkoitetaan väliaikaista majoitusta, pääosin joukkomajoituksen muodossa. Tuettu asuminen on asuimuoto, jossa tuetaan omatoimista suoriutumista sekä kuntoutumista. Tuetussa asumisessa henkilö voi asua omassa asunnossaan tai tukiasunnossa. Tukiasunnossa asuminen on väliaikaista, ja siinä tavoitteena on muuttaa itsenäiseen asumiseen. Tukiasunnossa asiakkaita ohjataan ja tuetaan arjen askareissa ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä. Tukiasunnot ovat tarkoitettu lähinnä henkilöille, jotka ovat asuneet pitkään asuntoloissa, päihdekuntoutujille sekä väliaikaisena ratkaisuna heille, jotka ovat siirtymässä itsenäiseen asumiseen. Pitkään asunnottomana olleelle tukiasuminen voi olla pysyvä ratkaisu, mikäli henkilö tarvitsee jatkuvaa tukea. Itsenäisellä asumisella puolestaan tarkoitetaan asumista sosiaaliviraston hallinnassa olevassa asunnossa, johon ei kuulu liitettyjä palveluita. Palveluasuminen puolestaan voidaan jakaa kahteen eri osaan, joita ovat palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasuminen voi olla tarvittaessa ympärivuorokautisesti valvottua tai valvontaa voidaan hoitaa esimerkiksi turvarannekein. Tehostettu palveluasuminen tarkoittaa kevennettyä laitosasumista, jossa on aina ympärivuorokautinen valvonta. Tehostetun palveluasumisen asiakkaat ovat yleensä toimintarajoitteisia ja tarvitsevat laitostasoista huolenpitoa. (Tainio 2007, 10 - 13.)

4.1 Yhteisöllisyys

Murto (2013) kirjoittaa kirjassaan *Terapeuttiset yhteisöt*, että yhteisön käsite on vaikeasti määriteltävissä sen rajauksen, tehtävien ja jäsenten epämääräisyyden vuoksi. Murto kirjoittaa, että yhteisöllisyyttä voi tarkastella kadotettuna, säilytettynä tai vapautettuna yhteisöllisyytenä. Kadotettu yhteisöllisyys nivoutuu menneisyyteen, säilytetty yhteisöllisyys määräytyy

tilan mukaan ja vapautettu yhteisöllisyys toteutuu sosiaalisissa suhteissa. Yhteisöllisyyttä voidaan pitää myönteisenä elämäntapana, joka on jäänyt yksilöllisyyden korostamisen, oman edun tavoittelun sekä itsekkeskeisyyden varjoon. Viime vuosina yhteisöllisyydestä on pyritty hakemaan ratkaisua ja ehkäisykeinoa esimerkiksi nuorten syrjäytymiseen.

Yksilöitymiskehityksen voidaan sanoa uhkaavan luonnollisia yhteisöjä, kuten perhettä ja sukua hoivan tuottajina ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisijöinä. Nykyään yksilöiltä voivat puuttua työpaikan pysyvyydestä tuleva turva sekä ammatilliset yhteisöt. Lisäksi perheet voidaan kokea epävarmoina tuen antajina. Näin ollen haavoittuvuuden tunne ja yksinäisyys voivat olla monelle ihmisille arkipäivää. Nykyään yksilöitymisen lisäksi yhteisöllisyyttä leimaa kerrostumien rinnakkaisuus. Arjessa voi olla samanaikaisesti pitkäaikaista yhteisöllisyyttä sekä hetkellistä yhteenliittymistä vaativia yhteisöjä. Esimerkkinä perheyhteisöt ovat pitkäaikaisia verrattuna harrastuksiin. Usein yksilöllä on vapaus valita mihin yhteisöihin liittyä, vaikka se ei jakaannu tasa-arvoisesti. Sosiaalisten tilanteiden vuoksi yksilöltä voi puuttua yhteisöllisiä vaihtoehtoja johtuen elämänhistoriasta ja -kokemuksista sekä tulevaisuuden näköalattomuudesta. (Roivainen, Nylund, Korkiamäki & Raitakari 2008, 10 - 11.)

Terapeuttisella yhteisöllä tarkoitetaan yhteisöllisyyteen, tasa-arvoon ja demokratiaan perustuvaa hoito- ja kuntoutusmallia. Terapeuttisista yhteisöistä on erotettavissa asiakasyhteisöt, joissa asiakkaat ovat oman kuntoutumisensa subjekteja. Asiakkaat osallistuvat yhteisön elämään, päätöksentekoon sekä kaikkeen toimintaan. Tapa osallistua sekä sen laajuus riippuvat asiakaskunnan laadusta, kuten psyykkisestä sekä fyysisestä toimintakyvystä ja kuntoutusajan pituudesta. Tällaisessa yhteisössä kuntoutumiseen vaikuttaa olennaisesti vertaisryhmä. Vertaisryhmän puuttuminen puolestaan vaikuttaa heikentävästi kuntoutumiseen ja tuloksiin. Esimerkiksi epäsosiaalisten, päihteitä käyttävien tai psyykkisesti sairaiden nuorten elämässä kaveriporukat ovat isossa roolissa syrjäytymisessä, eristäytymisessä ja ajautumisessa rikoksiin ja huumeiden käyttöön. Terapeuttisessa yhteisössä samankaltaisen menneisyyden omaavat asiakkaat voivat elää uutta vaihetta elämässään ja toimia toistensa tärkeinä auttajina elämänmuutoksessa. (Murto 2013, 12, 24 - 25.)

4.2 Yhteisöhoito ja yhteisövalmennus

Murto (1997) esittää yhteisöhoidon tarkoittavan koko yhteisön tietoista käyttäytymistä hoidollisten, kuntoutuksellisten ja kasvatuksellisten tavoitteiden toteuttamiseen. Murron mukaan yhteisöhoito käsitteenä kattaa niin fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kuin terapiaan, kuntoutukseen ja kasvatukseen liittyvät periaatteet, joiden keskinäinen painotus vaihtelee sen mukaan, minkälainen yhteisö on kyseessä. (Murto 1997, 13.)

Heikkilä (2004) kuvaa, että tyypilliseltä yhteisöhoidon oppilaalta on ennen hoitoon tuloa puuttunut elämän selkeä rakenne; elämällä ei ole ollut säännönmukaisuutta, ennakoitavuutta ja turvallisuutta. Keskeistä yhteisöhoidossa on ihmisessä tapahtuva muutos, josta tulee mahdollista oppilaan luopuessa vanhasta roolimallistaan ja elämäntavastaan. Yhteisö tukee yksilöä muutosprosessissa, ja tämä edellyttää yksilön kiinnittymistä yhteisöön. Yhteisö luo uuden rakenteen ja turvan oppilaan elämään, joten aikaa jää itsen tutustumiselle ja omalle muutosprosessille. (Heikkilä 2004, 20.)

Roivaisen (2001) mukaan toipuminen perustuu Kiskon klinikan yhteisöhoitomallin mukaisesti oman itsensä tunnistamiseen ja kohtaamiseen oman narkomaanisen tai muun olemuksensa kanssa. Hoitoideologia edellyttää itsensä näkemistä ja sen sietämistä, että muutkin näkevät sinut. Huumeiden käyttö on rikollista monella tapaa, ja siksi kentällä olevan narkomaaninuoren on usein oltava anonyymi, kasvoton ja näkymätön esimerkiksi viranomaisiin ja kentän muihin toimijoihin nähden, joille on esimerkiksi velkaa. Kiskon klinikan hoitoideologia puolestaan edellyttää sitä, että asiakas luo itselleen kasvot, näkee itsensä ja oppii sietämään sitä, että muutkin näkevät hänet. Hoitoyhteisö ei ole piilopaikka marginaaliselta alakulttuurilta vaan yhteisö, joka vaatii jäsenilleen kansalaisoikeuksia, oikeutta olla tunnistettuina ja tunnustettuina yksilöinä. (Roivainen 2001, 69 - 70.)

Kiskon klinikan asiakkaita kutsutaan oppilaiksi, ja he ovat kunnallisen sosiaali- ja terveyshuollon maksusitoumuksella hoitoon tulleita. Hoidossa ja terapiassa on kyse yhteisestä oppimisesta, joten oppilas-termin taustalla onkin kasvatusideologia, joka korostaa kasvattajan ja kasvatettavan roolia kasvamisessa ja oppimisessa. Oppilasyhteisö on järjestetty hierarkiseksi ja jokaisella on paikkansa hierarkiassa. Oppilaan jäsenyys yhteisössä kestää koko hoitokauden, jonka aikana hän etenee hierarkiassa ylöspäin. Näiden rakenteiden varassa tapahtuu oppilaiden päivittäiset olemiset ja toiminta klinikalla, ja he ylläpitävät kaikkia klinikan keskeisiä toimintoja. Yhteiskuntasimulaation kaltaisessa yhteisössä toimiminen painottaa sosiaalisen järjestyksen peruselementtejä. Oppilashierarkiassa voi tehdä ainoastaan sitä työtä, mitä on kullakin työnjaollisesti määrätty. Rutiiniin perustuva toiminta antaa tilaa ajatuksille ja tunteille, jotka ovat olennaisia kuntoutumisprosessin etenemisessä. (Roivainen 2001, 70 - 72.)

Yhteisön rakenteet toteuttavat tiedon nopeaa ja esteetöntä jakelua sekä sitä, että yhteisö on tietoinen kaikesta mitä tapahtuu, kuten Roivainen (2001, 75 - 76) kuvailee. Yhteisö on niin sanotusti läpinäkyvä; mikään asia ei jää huomaamatta, jokainen tulee kuulluksi ja jokaiseen asiaan reagoidaan. Kyse on jatkuvasta vuorovaikutuksesta ja informaation lähettämisestä ja vastaanottamisesta. Heikkilän (2004, 23) mukaan yhteisön päivittäisten yhteisten foorumien tarkoitus on ylläpitää yhteisön rakennetta ja vahvistaa oppilaiden hoitoon sitoutumista. Esimerkiksi yhteisökokoukset tukevat oppilaan sisäistä järjestystä ja hyvinvointia, kun käytännön asiat selkiytyvät sekä jokainen saa tuntea olevansa vaikuttava ja vastuullinen yhteisön jäsen.

lhannetilanne on, että yhteisö olisi niin toimiva ja itsenäinen, että henkilökunnan rooli jäisi mahdollisimman pieneksi. Heikkilä (2004, 21) tuo esille lisäksi, että yhteisöhoidossa käytännöt ja rakenteet turvaavat yhteisölle yhteisesti tiedossa olevan toiminnallisen rakenteen, jolloin yhteisön turvallisuus, toimintatietoisuus ongelmatilanteissa, yhteisöhoidolliset oppimistilanteet ja sosiaalinen kanssakäyminen lisääntyvät.

Heikkilä (2004, 87) tuo ilmi, että yhteisön yhteishenki voi vaihdella ajan mittaan, ja kukin yhteisön jäsen ja hierarkian toimivuus vaikuttavat yhteishengen laatuun. Yksikin huonosti voiva yhteisön jäsen voi saada aikaan sekaannusta ja huonoa ilmapiiriä koko yhteisössä. Tällöin yhteisö pyrkii tukemaan oppilasta viimeiseen saakka, mutta toisinaan lopputulemana on hoidon keskeytys tai uloskirjatuksi tuleminen.

Seuraamuskäytännön avulla käsitellään hoito-ohjelmaan ja sääntöihin liittyvät rikkomukset. Jos oppilas tekee virheen tai on huolimaton, ei toimenpiteenä ole rangaistus, vaan oppimiskokemuksena toimiva seuraamuskäytännön mukainen toimenpide. Oppilas saa mahdollisuuden korjata tekemänsä virheen, ja häneltä edellytetään nöyryyttä ja ymmärrystä myöntää tekonsa. Hänen tulee pohtia virheensä aiheuttamia seurauksia eri tasoilla hänen itsensä, yhteisön ja tulevan elämän kannalta. Seuraamuskäytäntö on arkielämään verrattuna hyvin tarkka ja sen periaatteena on osoittaa koko elämän näkökulmasta, kuinka huolimattomuus pienessäkin asiassa voi johtaa vaikeuksiin. Pieneenkin virheeseen puuttuminen välittömästi tulkitaan yhteisöhoidossa välittämiseksi, ja siten oppilaita ohjataan kohti vastuullista elämäntapaa. (Heikkilä 2004, 21 - 22.)

Murto (2013) kirjoittaa kirjassaan *Terapeuttiset yhteisöt kasvatuksellisista yhteisöistä*, joiden suuntauksia ovat yhteisökasvatus sekä kollektiivikasvatus. Yhteisökasvatus on lähtöisin Suomesta 1970-luvulta, ja sen lähtökohtana on käyttäytymistä ohjaavan normiston sekä toimintaperiaatteiden muuttuminen ryhmän, yhteisön ja yhteiskunnan muutosten mukaisesti. Yhteisö ja sen jäsenet luovat normatiivista ja turvallista kattorakennelmaa, johon henkilökunta ja asiakkaista koostuva vertaisryhmä sitoutuvat ja jota he kunnioittavat. Yhteisö opitaan käsittelemään metodina ja luovana prosessina, joka muuttuu ja korjaa itseään. Yhteisökasvatuksella pyritään tukemaan yksilön kasvua ja kehitystä. Sen tavoitteena on, että yksilöstä tulee itseensä luottava, yhteistyökykyinen, vastuuntuntoinen sekä luova ihminen.

4.3 Palveluohjaus

Raunio (2011, 175) kuvaa palveluohjauksen menetelmäksi, jossa määritellään asiakkaan palvelutarpeet ja pyritään löytämään niihin sopivat palvelut ja tuet. Raunio (2011, 175) mukaan tyypillinen palveluohjausprosessi alkaa asiakkaan valikoinnilla, josta siirrytään palvelutarpei-

den selvittämiseen, tavoitteiden asettamiseen ja sitä kautta palveluiden järjestämiseen. Tämän jälkeen seurataan tavoitteiden toteutumista ja tarpeen mukaan muutetaan palvelukokonaisuutta tai tavoitteita, joten prosessi on jatkuvasti aktiivinen. Asunnottomien tuetussa asumisessa ulkopuolelta tarvittavia palveluita voivat olla esimerkiksi päihde-, mielenterveys-, kuntoutus- tai työllistymispalvelut, riippuen asumispalvelun tuen laadusta. Joissakin asunnottomien asumispalveluissa työskentelee terveydenhoitaja tai lääkäri, ja esimerkiksi Helsingin puolella asunnottomille tarkoitettussa Hietaniemen palvelukeskuksessa pitkäaikaisasukkaiden toimentulohakemukset käsitellään paikan päällä työskentelevän sosiaalityöntekijän toimesta.

Suominen ja Tuominen (2007) kuvaavat teoksessaan *Palveluohjaus - portti itsenäiseen elämään* palveluohjauksen perustuvan asiakkaan ja palveluohjaajan todelliseen kohtaamiseen ja luottamuksellisen suhteen rakentamiseen. Asiakkaalle tarjotaan henkilökohtaista tukea hyödyntäen laajasti hänen koko verkostoaan arjen sujuvuuden ja itsenäisen elämän tukemiseksi. Asiakkaan itsenäistä elämää tuetaan toimintakyvyn vahvistamisella, ja päämääränä on hänen roolinsa vahvistuminen omaa elämää koskevassa päätöksenteossa ja siirtyminen oman elämänsä keskeiseksi toimijaksi. Kun asiakkaan omat voimavarat tulevat näkyviksi, voi palveluohjaaja hänen kanssaan alkaa hahmotella, mitkä konkreettisesti voisivat olla henkilökohtaiset tavoitteet juuri hänen omassa elämässään ja mitkä palvelut voisivat parhaiten tukea tätä nimenomaista asiakasta. (Suominen & Tuominen 2007, 13.)

Liikanen (2015) kirjoittaa palveluohjauksesta nuorten aikuisten parissa artikkelissaan *Palveluohjauksen käytäntöjä*, joka on julkaistu kirjassa *Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla*. Liikasen mukaan nuoruus on ajanjakso, jossa on suuria kehityshaasteita ja ulkopuolelta tulevia odotuksia, kuten kouluttautuminen ja itsenäistyminen, ja samalla myös nuoren oma kasvu ja kehittyminen kulkevat omaa yksilöllistä polkuaan. Aikuissosiaalityössä, kuten TE-toimistoissa, on monesti omat työntekijät ja palvelut nuoria täysi-ikäisiä aikuisia varten. Lisäksi monet sosiaalialan ja ehkäisevän nuorisotyön hankkeet keskittyvät nuorten ja nuorten aikuisten syrjäytymistä ehkäisevien työmenetelmien kehittämiseen. (Liikanen 2015, 48.)

Liikasen (2015) mukaan vuonna 2008 erityistä tukea tarvitsevien nuorten aikuisten tarpeisiin kehitettiin Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos-palvelut, joissa toimii etsivä nuorisotyö, urapalvelut ja erilaisia ryhmätoimintoja. Vamoksen toiminta-ajatuksena on tarjota yksilöllistä ja räätälöityä tukea nuoren elämäntilanteeseen. Tiivis yksilötyöskentely luo pohjan nuoren kanssa tehtävälle työlle, ja kaiken lähtökohtana on, että työntekijä tuntee nuoren ja osaa ohjata ja tukea häntä sopivien palvelujen piiriin ja esimerkiksi tehdä hänen kanssaan koulutus- ja urasuunnitelmia. Vamoksen palvelukokonaisuudessa nuorella on mahdollisuus saada joustavalla tavalla tarvitsemansa tuki yhdestä paikasta. (Liikanen 2015, 49.)

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2016 aiheen etsimisellä. Opinnäytetyön tekijöiden samankaltaisten harjoittelukokemusten ja kiinnostuksien perusteella haluna oli tehdä opinnäytetyön, joka liittyi asunnottomuuteen, nuoriin sekä mahdollisesti päihteisiin. Asian tiimoilta oli yhteydessä Laurea Otaniemen yksikön aikuissosiaalityön lehtoreihin, joilta saatiin vinkkejä mahdollisista yhteistyökumppaneista. Tätä kautta päädyttiin ottamaan yhteyttä Itäviitan yhteisövalmentajaan, jonka luona käytiin keskustelemassa Itäviitta-yhteisöön liittyvistä mahdollisista aiheista.

Aihe on luonteeltaan kuvaileva, ja Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 138) kirjoittavat, että kuvailevan tutkimuksen lähtökohdaksi sopii kvalitatiivinen tutkimus. Hirsjärvi ym. (2013, 164) kertovat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina ja tutkittavan oman äänen esille tuomista. Tässä tapauksessa luonnollisin tapa yhteisöstä pois muuttaneiden henkilöiden kokemusten tutkimiselle vaikutti olevan heidän haastattelemisen teemahaastattelun keinoin, jolloin haastattelu pysyy selvästi ennalta määrätystä teemasta, mutta antaa silti tilaa haastateltavalle itse kertoa oman kokemuksensa siitä. Teemahaastattelun menetelmästä kerrotaan enemmän luvussa 5.2. Muutamien tapaamisten jälkeen muodostui lopullinen opinnäytetyön aihe. Itäviitassa ei tällä hetkellä tehdä seurantaa pois muuttaneista nuorten tilanteista tai kokemuksista, mutta nykyiset asukkaat osallistuvat säännöllisesti palautekyselyihin. Ohjaavan opettajan kanssa sovittiin yhteistyöstä, ja tämän jälkeen alkoi opinnäytetyösuunnitelman työstäminen, josta ilmeni työn rakenne ja teoriaosuus.

Ennen haastattelukysymysten laatimista käytiin keskustelemassa Itäviitta-yhteisön nykyisten asukkaiden kanssa aiheesta, ja heiltä saatiin ideoita kysymyksiin. Aihe jaettiin kuuteen teemaan: kiinnittymisvaihe, muutosvaihe, irrottautumisvaihe, yhteisövalmentaja ja hänen roolinsa, yhteisö ja käytännöt sekä verkosto. Tarkoituksena oli lähestyä tutkimuskysymystä sekä prosessin eri vaiheiden että yhteisön rakenteiden kautta. Opinnäytetyösuunnitelman esittämisen jälkeen haastattelukysymyksiä muokattiin vielä saadun palautteen mukaisesti. Haastateltavien yhteystiedot saatiin Itäviitan yhteisövalmentajalta ja haastateltaviin otettiin yhteyttä puhelimitse. Ennen haastatteluja heille lähetettiin haastattelukysymykset sähköpostitse. Tämän jälkeen haastattelut aloitettiin, ja ne sijoituivat talvelle 2016-2017. Haastattelut tapahtuivat niin Laurea Otaniemen yksikön tiloissa kuin haastateltavien kotona.

Haastatteluiden jälkeen haastattelut litteroitiin ja analysoitiin käyttäen aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmiä, jotka ovat kuvailtu tarkemmin luvussa 5.3. Tämän jälkeen tuloksista keskusteltiin, mistä syntyivät johtopäätökset ja pohdinta.

5.1 Tarkoitus ja rajaus

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneiden nuorten kokemuksia Itäviitta-yhteisön tukiprosessista. Tarkoituksena oli selvittää poismuuttaneiden kokemuksia koko asumisprosessin ajalta sekä erityisesti saada tietoa siitä, millaisena Itäviitassa asuneet ovat kokeneet saamansa tuen asumisen aikana ja onko tuki esimerkiksi kohdentunut erityisesti johonkin asumisen vaiheeseen. Opinnäytetyön yhteistyössä lähtökohtana oli saada haastatteluiden pohjalta tietoa, jota yhteisövalmentaja ja Itäviitta-yhteisö, Kalliolan settlementti sekä Espoon kaupunki voisivat hyödyntää palvelun kehittämisessä.

Tutkimus on rajattu käsittelemään heitä, jotka ovat muuttaneet pois Itäviitasta. Opinnäytetyötä varten on haastateltu vain Itäviitan koko asumisprosessin läpikäyneitä pois muuttaneita asukkaita. Näin saatiin näkemyksiä ja kokemuksia koko asumisen ajalta. Hirsjärvi ym. (2013) kirjoittavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusongelman tulisi olla niin selkeä ja siten rajattu, että hankkeen mielekkyys ja tutkijan kyvykkyys on ulkopuolisen mahdollista ymmärtää. Rajauksen tulisi kuitenkin olla sen verran yleinen, että se mahdollistaa tutkimuksen joustavan toteutuksen.

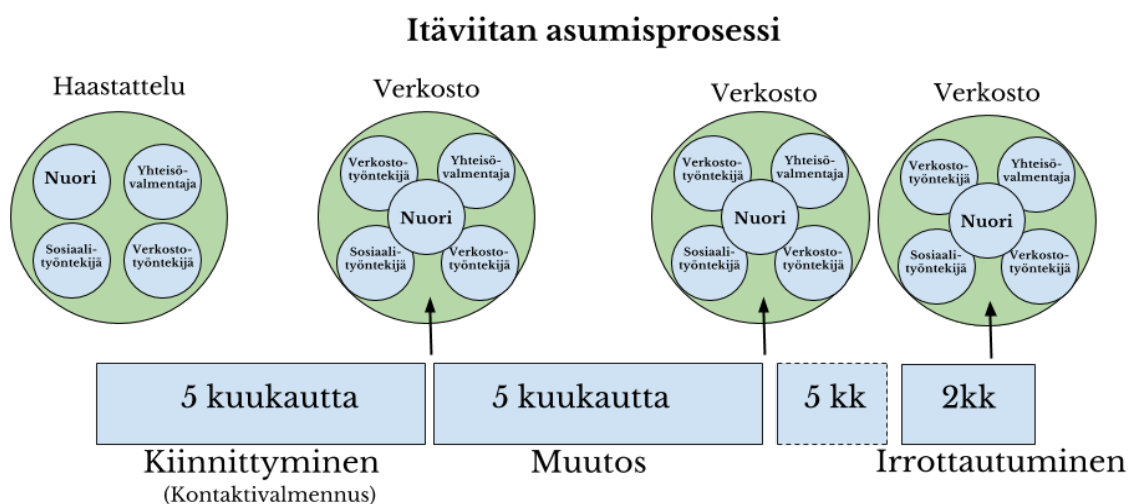
Tutkimuskysymys juontuu selkeästi rajatusta aiheesta. Hirsjärven ym. (2013) mukaan tutkimuskysymyksen muoto määräytyy tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti, ja koska tavoite on kuvailla pois muuttaneiden nuorten kokemuksia Itäviitta-yhteisön tukiprosessin eri vaiheista, on tutkimus kuvaileva. Tutkimuskysymykseksi muodostui ”Minkälaisia kokemuksia Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneilla asukkailla on tukiprosessin eri vaiheista?”. Haastattelukysymykset laadittiin perustuen tutkimuskysymykseen, teoreettiseen viitekehykseen ja valittuun aiheeseen. (Liite 1)

Itäviitta-yhteisön säännöt ja toimintatavat perustuvat pitkälti Kiskon klinikan yhteisöhoitomalliin. Itäviitta-yhteisössä on yksi yhteisövalmentaja, joka on paikalla arkipäivisin. Yhteisön jäsenenä nuorella on velvollisuus osallistua viikoittaisiin yhteisökokouksiin sekä viikoittaisiin yksilötapaamisiin yhteisövalmentajan kanssa. Itäviitta-yhteisössä käsitellään hoito-ohjelmaan ja sääntöihin liittyvät rikkomukset Kiskon klinikan yhteisöhoitomallin mukaisen seuraamuskäytännön avulla. (Uhlenius 2016.)

Itäviitta-yhteisössä nuori saa tukea niin yhteisövalmentajalta kuin yhteisöltäkin. Yhteisövalmentaja tekee palveluohjausta eli tukee nuorta löytämään hänelle sopivia palveluita, joiden avulla hänen elämänhallintansa paranisi. Palveluita voivat olla esimerkiksi erilaiset ryhmätömminnat, sosiaalitoimisto, terveydenhuolto sekä päihde- tai työttömyyspalvelut. Nuori keskustele viikoittain yhteisövalmentajan kanssa ja pitää häneen yllä yhteyttä, jotta valmentaja tietää nuoren tilanteen. Lisäksi säännöllisin väliajoin tai tarpeen mukaan järjestetään verkos-

totapaamisia nuoren luona, joihin kerätään hänen kannalta sopivat toimijat. Yhteisössä pyritään asukaslähtöisyyteen, eli asukkaat saavat itse ehdottaa yhteisöllistä ohjelmaa tai teke- mistä. (Uhlenius 2016.)

Itäviitan tukiprosessi on jaettuun kolmeen eri vaiheeseen: kiinnittymisvaiheeseen, muutosvaiheeseen ja irrottautumisvaiheeseen. Päästäkseen asukkaaksi Itäviitta-yhteisöön tekee nuoren sosiaalityöntekijä lähetteen SAS-ryhmään (selvitä-arvioi-sijoita), jossa hän kertoo nuoren tilanteesta ja voi suositella hänelle sijoituspaikaksi Itäviitta-yhteisöä. Mikäli SAS-ryhmä päätyy sijoittamaan hänet yhteisöön, pääsee hän alkuhaastatteluun. Nuorelle tehdään palvelusuunnitelma, josta ilmenee millaista tukea hän tarvitsee sekä hänen tavoitteensa tuetussa asumisessa. Tämän jälkeen alkaa tukiprosessin ensimmäinen vaihe. (Uhlenius 2016.)

Kuva 1: Itäviitan asumisprosessi (Benny Uhlenius 2016)

Ensimmäinen vaihe on kiinnittymisvaihe, jolloin nuoren on tarkoitus kiinnittyä yhteisöön ja hänen elämänsä todelliseen tilanteeseen. Hän hyväksyy yhteisön säännöt ja solmii vuokrasopimuksen ensin kolmen kuukauden ajalle. Mikäli ensimmäiset kolme kuukautta sujuvat hyvin, jatketaan sopimusta kahdella kuukaudella. Viisi kuukautta on kiinnittymisvaiheen ohjeellinen aika, mutta se voi vaihdella yksilöllisesti nuoresta riippuen. Kiinnittymisvaiheen aikana nuoren on tarkoitus sitoutua osaksi yhteisöä ja oppia yhteisön toimintatavat. Tämä tarkoittaa esimerkiksi vastuutehtävien saamista yhteisössä, kuten puheenjohtajana tai sihteerinä toimimista yhteisökokouksissa. Nuorelle etsitään myös hänen tarvitsemiaan terveyspalveluita. (Uhlenius 2016.)

Kiinnittymisvaiheessa yhteisövalmentaja alkaa työskennellä nuoren kanssa puuttuvien taitojen oppimiseksi. Tarkoituksena on oppia elämään omassa kodissa ja pitämään siitä huolta, eli esimerkiksi saamaan työkaluja asunnonvuokraajan kohtaamiin haasteisiin. Tämän lisäksi har-

joitellaan pitämään huolta raha-asioista ja opitaan sosiaalisia taitoja, joiden avulla kyetään toimimaan yhteisössä. Nuoren tulisi myös pyrkiä arkipäivisin päihteettömyyteen, mutta viikonloppuisin laillisten päihteiden käyttö on sallittua. (Uhlenius 2016.)

Kiinnittymisvaiheessa yritetään myös auttaa nuorta päästämään irti haitallisista ihmissuhteista, jota yhteisön tuoma yhteenkuuluvuuden tunne voi edistää. Yhteiset säännöt ja yhteinen seuraamuskäytäntö niiden rikkomisesta edistää myös nuoren yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka edesauttaa kiinnittymistä. Onnistuneen kiinnittymisen jälkeen nuoren vuokrasopimusta jatketaan ja hänet palkitaan ja toivotetaan tervetulleeksi koko yhteisön voimin. (Uhlenius 2016.)

Uhleniuksen (2016) mukaan kiinnittyminen yhteisöön perustuu kiintymyssuhdeteoriaan. Rusanen (2011) kirjoittaa, että ihmisen lapsena kokema kiintymystyyli vaikuttaa häneen niin lapsuudessa, nuoruudessa kuin aikuisuudessakin. Onnistunut Itäviitta-yhteisöön kiinnittyminen voidaankin nähdä korjaavana kokemuksena aikaisemmalle huonolle kiinnittymiselle esimerkiksi omiin vanhempiin tai yhteisöllisyyden tunteen puutteelle elämässä ylipäätään. (Uhlenius 2016.)

Toinen vaihe on muutosvaihe. Muutosvaiheessa yhteisövalmentaja auttaa nuorta oikeiden palveluiden löytämisessä ja tukee nuorta sitoutumaan niihin. Palvelut mietitään nuoren tarpeiden mukaan ja pyrkimyksenä on tuoda palvelut lähelle häntä. Palveluita voivat olla esimerkiksi sosiaalitoimisto, työvoimatoimisto, talous- ja velkaneuvonta, päihdepalvelut, koulutuspalvelut ja psykiatrin poliklinikka. Myös muutosvaiheen ohjeellinen aika on viisi kuukautta, mutta sitä voidaan jatkaa yksilöllisesti niin kauan kuin on tarvetta, jolloin myös vuokrasopimusta jatketaan tarpeen mukaan. (Uhlenius 2016.)

Uhleniuksen (2016) mukaan muutosvaihe perustuu transaktioanalyysin periaatteisiin. Transaktioanalyysi on yhdysvaltalaisen lääkärin, psykiatrin ja psykoanalyytikon Eric Bernen (1910-1970) kehittämä teoria, joka korostaa vahvasti arvostavaa tasavertaista terapeutista suhdetta. Transaktioanalyysin avulla voi ymmärtää ihmisen persoonallisuuden kehitystä ja rakennetta, käyttäytymistä ja ihmissuhteita. Transaktioanalyysin mukaan lapsuudessa tehdyt tulkinnat ja päätökset voivat rajoittaa ja estää toteuttamasta itseään. Muutos ja elämänlaadun paraneminen ovat mahdollisia uusien ja paremmin toimivien päätösten tekemisen avulla, kun ihminen tulee tietoiseksi rajoittavista tulkinnoistaan. (TA Instituutti 2016.)

Roivainen (2001, 80 - 82) tuo esille, että transaktioanalyysi pyrkii rakentamaan yhden mahdollisen näyttämön ihmisen eli subjektin rooli- tai identiteettipelille. Tämä tarkoittaa sitä, että subjekti toimijana turvautuu useisiin rooleihin pyrkiessään selviytymään sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuvissa parrasvaloissa. Subjektin roolia ja toimintaa ohjaa se, kenen kans-

sa keskustelea ja kenen katseen alla "esiintyy". Roivaisen mukaan transaktioanalyysin ideologian mukanaan tuoman näyttämön perusrakenne tarjoaa subjektille kolme perustilaa ilmentää itseään: lapsena, aikuisena ja vanhempana. Lapsen minä-tilan ajatus-, tunne- ja käyttäytymismallit perustuvat lapsuudenmuistoihin, ja vanhemman minä-tila puolestaan sisältää muilta, kuten omilta vanhemmilta, sisäistetyt mallit. Ihanteellinen ja tavoiteltava minä-tila eli aikuisen positio käsittää tässä hetkessä tapahtuvien tilanteiden sisältämien realiteettien edellyttämät järkevät toimintamallit.

Kolmas vaihe tukiprosessissa on irrottautumisvaihe. Tässä vaiheessa nuori valmistautuu yhteisöstä irtaantumiseen ja muuttoon omaan asuntoon. Irrottautumisvaiheessa nuoren tulee olla tarvittavien palveluiden piirissä ja hallita riittävät elämänhallinnan taidot, jotta hän kykenee itsenäiseen asumiseen ilman yhteisön ja yhteisövalmentajan tukea. Pois muuttaneelle nuorelle annetaan silti mahdollisuus vielä osallistua yhteisökokouksiin, jolloin hän pystyy hakemaan tukea yhteisöltä uudessakin tilanteessa. (Uhlenius 2016.) Hargadenin ja Sillsin (2002) mukaan tämä on normaalia transaktioanalyttisen terapeutin prosessin loppuvaiheessa.

Itäviitta-yhteisössä olon aikana asukas muodostaa hoitosuhteen niin yhteisöön kuin yhteisövalmentajaankin. Parhaimmillaan irrottautumisvaihe päättyy terapeutin lopetukseen, jolloin hoitosuhteet päättyvät yhteisymmärrykseen päämäärän saavuttamisesta asukkaan, yhteisövalmentajan ja yhteisön kannalta. Irrottautumisvaiheessa nuori saattaa alkaa oireilla, esimerkiksi rikkomalla sääntöjä, joihin on aikaisemmin sitoutunut. Itäviitta-yhteisössä seurataan Kiskon klinikan menetelmää terapiaprosessin lopettamisessa, jolloin oppilas hyvästelee yhteisövalmentajan, yhteisön jäsenet ja kertoo avoimesti hyvät ja huonot muistot sekä mitä mieltä hän on ollut terapiaprosessista. (Uhlenius 2016.)

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusaihetta lähestyttiin laadullisen tutkimuksen keinoin. Hirsjärvi ym. (2013, 161) määrittelevät laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi todellisen elämän kuvaamisen. Viitaten Hirsjärveen ja Hurmeeseen (2006), tutkimus toteutettiin kontekstisidonnaisesti, eli teoriaa ja säännönmukaisuuksia kehiteltiin kohti mahdollista laajempaa ymmärtämistä. Laadullisen tutkimuksen olennaisin piirre on se, että se on induktiivinen prosessi, eli se etenee yksityisestä yleiseen ja on samanaikaisesti kiinnostunut useasta tekijästä, jotka vaikuttavat lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 25.)

Hirsjärven ym. (2013) mukaan laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eli siinä ei käytetä satunnaisotosta. Tutkimussuunnitelmaa muutetaan olosuhteiden mukaisesti, ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja tulkitaan aineistoa sen mukaisesti. Laadullisen tutkimuksen yksi tyypillisistä piirteistä on myös se, että tutkija luottaa

omiin havaintoihinsa ja esimerkiksi haastatteluihinsa enemmän kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Tyypillisiin piirteisiin lukeutuu myös induktiivisen analyysin käyttäminen eli aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu. Laadulliset menetelmät, kuten teemahaastattelu, osallistuva havainnointi ja ryhmähaastattelut, tuovat tutkittavien näkökulmat ja äänet esille. Tutkija ei siis määrää sitä, mikä on tärkeää. (Hirsjärvi ym. 2013, 164.)

Tiedonkeruumenetelmäksi valikoitui haastattelu. Tarkoituksena oli haastatella kuutta henkilöä heidän asumiskokemuksistaan. Tärkeänä koettiin, että aineistonkeruussa tulee esille jokaisen haastateltavan yksilölliset näkemykset. Hirsjärvi ym. (2013) kirjoittavatkin, että haastattelu valitaan yleensä, koska tutkimuksessa halutaan korostaa, että tutkimustilanteessa haastateltava on subjekti. Hän on merkityksiä luova aktiivinen osapuoli, jolla on mahdollisuus tuoda esille tietoa mahdollisimman vapaasti. Haastattelu voidaan valita myös, koska aihe on tutkijalle entuudestaan tuntematon, eikä vastausten suuntia voi ennalta tietää. Lisäksi haastattelua käytetään tiedonkeruumenetelmänä, koska halutaan sijoittaa tulokset laajempaan kontekstiin. Haastattelussa tulevat esille vastaaja sekä hänen ilmeet ja eleet. Haastattelussa voidaan myös huomioida se, että vastaukset voivat olla monitahoisia aiheesta johtuen. Haastattelussa voidaan myös syventää haastateltavan vastauksia ja saada esimerkiksi perusteluja mielipiteille.

Haastattelun etu muihin tiedonkeruumenetelmiin nähden on se, että tiedon keräämistä voidaan säädellä joustavasti ja vastaajia myötäillen. Haastattelussa aiheiden järjestystä voidaan muuttaa, jolloin vastauksia on mahdollista tulkita laajemmin. Lisäksi haastattelussa etuna on se, että haastateltavia on mahdollisuus tavata myöhemmin, mikäli vastauksia tarvitsee täydentää. Haastattelun haasteiksi puolestaan voi muodostua se, että haastateltavat tuottavat sosiaalisesti suotavia vastauksia. Lisäksi haastateltava voi antaa vastauksia aiheisiin, joita tutkija ei kysy. Haastattelu on myös aikaa vievä tiedonkeruumenetelmä, ja siihen tulee valmistautua huolellisesti. Haastattelussa tulee myös huomioida, että haastateltava voi kokea haastattelun uhkaavana tai pelottavana tilanteena. Vastaukset ovat myös konteksti- ja tilannesidonnaisia, eikä niitä sen vuoksi tulisi liikaa yleistää. (Hirsjärvi ym. 2013, 205 - 207.)

Tutkimukseen osallistuneita henkilöitä haastateltiin heidän kokemuksistaan asumispalveluissa. Etukäteen voitiin olettaa, että joillekin ajanjakso on voinut olla henkilökohtaisesti haastava elämässään, joten tämä tuli ottaa huomioon haastattelutilanteessa. Hirsjärvi ja Hurme (2006) kirjoittavat, että joidenkin tutkijoiden mukaan arkaluontoisista asioista olisi helpompi vastata strukturoidulle kyselylomakkeelle kuin suoraan haastattelijalle. Haastattelutilanteissa tämä voidaan huomioida siten, että käytetään vaihtoehtoisia tapoja esimerkiksi tulojen tai päihteiden käyttöön liittyvistä asioista kysyttäessä, eikä kysyä niitä suoraan.

Eri haastattelun lajeista käytettäväksi valittiin teemahaastattelu. Hirsjärvi ja Hurme (2006) määrittelevät, että teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelu ei ole sidottu haastattelukertojen määrään tai siihen kuinka syväle haastattelu menee. Olennaista teemahaastattelussa on se, että haastattelu ei noudattele yksityiskohtaisia kysymyksiä vaan sen on tarkoitus edetä tiettyjen teemojen varassa. Se tuo tutkittavan äänen kuuluviin, kun tutkijan näkökulma jää vain taustalle. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmiset tulkitsevat asioita. Nämä tulkinnat ovat merkityksellisiä, ja ne syntyvät juuri vuorovaikutuksessa. Tämän opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, sillä siinä kysymykset eivät ole liian strukturoituja ja haastattelutavat voivat kertoa vapaammin eikä tiettyä runkoa tarvitse noudattaa. Teemahaastattelun avulla on myös mahdollista ottaa huomioon haastateltavien asioille luomat merkitykset sekä heidän ilmeensä ja eleensä, mutta kuitenkin siten, että haastattelu pysyy koko ajan rajattujen aiheiden sisällä.

Teemahaastattelussa on kyse on eräänlaisesta keskustelusta, joka toteutuu tutkijan aloitteesta ja ehdoilla, mutta jossa vuorovaikutuksessa pyritään saamaan selville haastateltavilta heitä kiinnostavista asioita tai ainakin niitä asioita, jotka kuuluvat haastattelun aiheisiin. Teemahaastattelussa etukäteen on määritelty haastattelun aiheet eli teemat. Menetelmä eroaa kuitenkin strukturoidusta haastattelusta siten, että siitä puuttuu kysymysten tarkoin määritelty muoto ja järjestys. Haastattelija varmistaa haastattelun aikana, että kaikki teemat käydään läpi, mutta niiden järjestys ja laatu voivat vaihdella haastattelusta toiseen. Valmiiden kysymysten sijaan haastattelijalla on tukilista haastattelun aikana käsiteltävistä asioista. Teemahaastattelussa voidaan päästä myös syväle käsiteltäviin aiheisiin, ja joskus teemahaastattelun ja avoimen syvähaastattelun välistä rajaa on vaikea vetää. (Eskola & Vastamäki 2015, 27 - 29.)

Teemahaastattelu on joustava tapa haastatella, koska se ei sisällä tarkkaa suunnitelmaa siitä, miten asioita tullaan kysymään. Enemmän haastattelijalla on hahmotelma kysymyksistä. On kuitenkin tärkeää, että kysymysmuodot hahmotellaan niin pitkälle, että turvataan tarvittavan tiedon saanti. Toisinaan sillä, että haastattelija on aktiivinen kuuntelija voi olla suurempi merkitys kuin sillä, että esittää kysymyksiä. Ollakseen hyvä haastattelija tulisi osata nopeasti tajuta vastauksista olennaisia asioita ja nähdä mahdolliset uudet suunnat, joita avautuu haastateltavan vastauksista. Kysymyksillä on kuitenkin merkitystä kuuntelun ja oivaltamisen rinnalla. Kysymysten tekemisellä haastattelija ohjaa keskustelua. Kysymyksiä voi olla kirjoitettuna ylös siltä varalta, ettei haastattelu lähdekään hyvin käyntiin. Haastateltava voi jossain tapauksissa myös odottaa, että haastattelija esittää strukturoituja kysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 102 - 103.)

Hirsjärvi ja Hurme (2006) kirjoittavat, että teemahaastattelussa joustavuutta tarvitaan käsitteiden käyttämisen tasolla siinä, puhutaanko abstraktilla vai konkreettisella tasolla. Heti haastattelun alussa usein saadaan selville haastateltavan kielellinen taso, ja tämän mukaan valitaan käsitteiden taso. Yleensä haastattelut kuitenkin sujuvat arkikielellä. Toiseksi joustavuutta tarvitaan siinä, miten kysymykset muotoillaan. Kysymyksiin pitää liittyä oikea merkitys, joka ohjaa kysymyksiä oikeaan suuntaan ja oikeaan asiayhteyteen. Etukäteen tulisi pyrkiä huomioimaan myös merkityksiä, joita keskusteluteemoista tulee esille.

5.3 Analyysimenetelmä

Tutkimusaineistoa päädyttiin tulkitsemaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Vilkkä (2005) esittää kirjassaan Tutki ja kehitä, että aineistolähtöinen sisällönanalyysi kuvaa tutkittavien merkitysmaailmaa pyrkien ensisijaisesti ymmärtämään ja uudistamaan tutkittavien toiminta- ja ajattelutapoja tutkimuksessa muodostuvien käsitteiden, luokitusten ja mallien avulla. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi lähtee liikkeelle tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, mutta ennen analyysiä siitä, että tutkija päättää mitä toiminnan logiikkaa tai tutkimusaineiston ohjaamana ilmenevää tyypillistä kertomusta lähtee etsimään. (Vilkkä 2005, 140 - 141.) Sarajärvi ja Tuomi (2009, 108) kertovat, että aineistolähtöinen laadullinen, eli induktiivinen aineiston analyysi on karkeasti kuvattuna kolmivaiheinen prosessi: redusointi, klusterointi ja abstrahointi.

Niin Sarajärvi ja Tuomi (2009, 109) kuin Vilkkäkin (2005, 140) kuvaavat, että aineistolähtöisen sisällönanalyysin tutkimusaineiston pelkistämässä, eli redusoinnissa, tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman näkökulmasta epäolennainen informaatio kuitenkin tärkeää informaatiota hävittämättä. Tällöin tutkimusaineistoa tulee tiivistää tai pilkkoa osiin, ja tätä ohjaa tutkimusongelma ja -kysymykset. Pelkistäminen voi Sarajärven ja Tuomen (2009) mukaan tapahtua etsimällä auki kirjoitetusta aineistosta tutkimustehtävän kysymyksillä niitä kuvaavia ilmaisuja, joita voidaan esimerkiksi alleviivata eri värein.

Pelkistämisen jälkeen tutkimusaineisto ryhmitellään, eli klusteroidaan, uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi, ja ryhmittely toteutuu sen mukaan, mitä tutkimusaineistosta ollaan etsimässä. "Ryhmittely voi tapahtua esimerkiksi niiden ominaisuuksien, piirteiden tai käsitysten mukaan, jotka löytyvät analyysin kohteena olevasta analyysiyksiköstä. Analyysiyksikkö voi olla sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus", Vilkkä (2005) kuvaa. Sarajärven ja Tuomen (2009, 110) mukaan samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, jonka jälkeen luokan sisältö nimetään sitä kuvaavalla käsitteellä. Kun yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin, luokiteltu aineisto tiivistyy. Käsitteiden ryhmittelyä kutsutaan alaluokiksi ja niiden ryhmittelyä puolestaan yläluokiksi. Yläluokkien yhdistämistä kuva-

taan pääluokkina ja näiden ryhmittelyä yhdistävänä luokkana. Klusterointi luo pohjan kohteena olevan tutkimuksen perusrakenteelle ja saa aikaan alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä.

Sarajärven ja Tuomen (2009) mukaan tutkimusaineiston ryhmittelyä seuraa aineiston abstrahointi, eli tutkimuksen kannalta olennaisen ja valikoidun tiedon perusteella teoreettisten käsitteiden muodostaminen, minkä osana klusteroinnin katsotaan olevan. Käsitteellistämässä alkuperäisinformaation käyttämisestä kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Luokitusten yhdistelemistä jatketaan niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. Empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin ja tuloksissa ilmenee empiirisestä aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai aineistoa kuvaavat teemat. Lisäksi luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet tai kategoriat sisältöineen kuvataan tuloksissa. Tavoite abstrahoinnissa onkin, että tutkija ymmärtää tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111 - 113.)

Haastattelut äänitettiin ääninauhureilla. Tämän jälkeen haastattelut litteroitiin, jotta ne voitiin analysoida. Vilkan (2005, 115) mukaan litterointi on keino, jolla voidaan käydä vuoropuhelua tutkimusaineiston kanssa, mikä helpottaa tutkimusaineiston analysointia. Vilka (2005) sanoo, että litteroinnin tarkkuus riippuu tutkittavasta asiasta. Kokemuksia ja merkityksiä tutkittaessa ei välttämättä ole tarpeellista litteroida aineistoa yhtä tarkasti kuin esimerkiksi kielten rakenteita tutkittaessa. Myös Hirsjärvi ja Hurme (2006, 139) sanovat, että tutkimustehtävä ja tutkimusote määrittelevät litteroinnin tarkkuuden. Vilka (2005) muistuttaa, että litteroinnin tarkoitus on edustaa haastateltavan puhetta kuten he ovat sen tarkoittaneet, joten litteroimissa ei saa muokata haastateltavan puhetta.

6 Opinnäytetyön tulokset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatteleamalla selvittää Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneiden asukkaiden kokemuksia tukiprosessin eri vaiheista sekä kokemuksia yhteisössä asumisesta, yhteistyöstä yhteisövalmentajan kanssa ja verkostopalveluista. Tutkimuskysymys oli: ”Minkälaisia kokemuksia Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneilla asukkailla on tukiprosessin eri vaiheista?”. Haastattelut toteutuivat talven 2016-2017 aikana haastateltavien kotona ja Laurea Otaniemen tiloissa. Alkuperäinen tavoite oli haastatella kuutta henkilöä, mutta haastateluista toteutui lopulta yhteensä neljä. Seuraavissa luvuissa esitetään tulokset tukiprosessin vaiheiden mukaan. Haastateltavat olivat asuneet Itäviitassa eri aikoina aina sen perustamisesta viime vuosiin.

6.1 Kiinnittymisvaihe

Kiinnittymisvaiheen tavoitteena on asukkaan turvallinen kiinnittyminen yhteisöön. Tarkoituksena on oppia yhteisön säännöt ja rakenteet sekä sitoutua yhteisön toimintaan. Lisäksi asukas luo asumiselleen tavoitteita ja aloittaa arjenhallinnan opettelua.

Kaikki haastateltavat olivat eri elämäntilanteissa ohjautuneet sosiaalityöntekijän SAS-lähetteen kautta Itäviitta-yhteisöön. Ennen Itäviitta-yhteisöön muuttamista haastateltavat olivat asunnottomia, mutta heidän tuen tarpeensa olivat vaihtelevia. Kaksi haastateltavista etsi pääasiassa asuntoa, kun taas kaksi myönsi olevansa tuen tarpeessa. Itäviittaan pääsystä haastateltavilla oli vaihtelevia kokemuksia, mutta pääasiassa he kokivat asunnon saamisen positiivisena asiana.

Haastateltava 1: “Kunhan joku asunto tulee, nii sit mä päädyin sinne nii. Ei tavallaan tienny et tai mitä se tarkoittaa se tukiasuminen niinku ollenkaa.”

Kaksi haastateltavista mainitsi saaneensa hädän aikaisemmasta asunnostaan. Pääkaupunkiseudun hankala asuntotilanne heijastuu myös haastateltavien vastauksissa.

Haastateltava 3: “... mä olin niinku pääsääntöisesti hakee niinku asuntoo, ja mä sain sen asunnon mut mä sain sen tommoste tukiverkosta ku oli helvetin vaikee niinku saada mitää asuntoo mistään niinku pääkaupunkiseudulta.”

Asuntojen kuntoon ja asuinympäristöön haastateltavat olivat tyytyväisiä. Asuntojen sijaintiin oltiin myös enimmäkseen tyytyväisiä, mutta lähipalveluiden puute ja julkisen liikenteen heikot yhteydet harmittivat Itäviitta-yhteisössä perustamisen aikaan asuneita haastateltavia.

Kolme haastateltavista kertoi sopeutuneensa uuteen asuntoonsa ja yhteisölliseen asumiseen helposti ja kokeneensa asunnon miellyttävänä. Yhteisöllinen asuminen oli kolmelle haastateltavalle uusi kokemus. Kaikki neljä haastateltavaa kertoivat kokeneensa yhteisöllisyyden mukavana ja positiivisena. Yksi haastateltava kertoi kokeneensa yhteisöön sopeutumista helpotaneen sen, että tulee hyvin toimeen ihmisten kanssa. Haastateltavista yksi koki, että yhteisöön sopeutumista vaikeutti oma tilanne ja kykenemättömyys sitoutua, mutta yhteisöltä saatu tuki helpotti. Kaikki haastateltavat kokivat, että asumisen alussa yhteisöltä ja yhteisövalmentajalta saatu tuki oli riittävää ja helpotti kiinnittymisessä, asioiden hoitamisessa sekä tavoitteiden asettamisessa.

Haastateltava 2: "... mulle on jäänyt sellainen mielikuva et sieltä sai apua ihan kaikkeen kun rupes vaan pyytämään."

Yksi asukkaista kertoi kokeneensa hermostuttavana muiden jatkuvan sääntöjen rikkomisen. Lisäksi haastateltava kertoi, että hänen asumisensa alkuvaiheessa asukkaat vaihtuivat sääntörikkomusten takia usein. Yksi haastateltavista koki ulkopuolisuuden tunnetta, sillä koki, että omat haasteet olivat erilaisia kuin muilla asukkailla. Haastattelusta kävi myös ilmi hänen kokemuksensa siitä, että joku toinen olisi voinut tarvita paikkaa yhteisössä itseään enemmän.

Kiinnittymisvaiheessa kukin Itäviitta-yhteisön asukas loi tavoitteita asumiselleen, mutta vaihtelua oli havaittavissa neljän haastateltavan välillä. Yhdellä haastateltavista päätavoitteena oli asunnon saaminen eikä tavoitteita itse asumiselle juuri ollut. Muilla kolmella sen sijaan oli konkreettisempia tavoitteita, joita he olivat asettaneet muun muassa arjenhallintaan, rahankäyttöön, itsensä kuntoon hoitamiseen, kunnollisesti elämiseen ja koulutuksen loppuun suorittamiseen liittyen. Ilmeni myös, että tavoitteet hahmottuivat ajan kanssa, eivätkä niinkään heti asumisen alussa.

Haastateltava 4: "... mul aika heikosti elämänvaihe meni siinä... nii ajattelin et kerranki jos mä saan sen asunnon alle ja hoidan itteni kuntoon ja kaikki asiat."

Jotkut haastateltavat kokivat yhteisön säännöt kiinnittymisvaiheessa negatiivisesti, koska ne tuntuivat kontrolloivilta tai ne vaativat asioita, joihin he eivät olleet tottuneet. Haastateltavat kertoivat ymmärryksen sääntöjen tarkoituksesta lisääntyneen asumisen aikana ja kuvailivat niitä työkaluiksi sopimusten kiinni pitämisessä.

Haastateltava 3: "... ihan hyvä et niit oli, jos niit ei ois ollu nii ei se homma ois toiminu et kaikki ois varmaa vaa jääny jonnekki himaan nukkuu."

6.2 Muutosvaihe

Muutosvaiheen tavoitteena on nuoren sosiaalinen kuntoutus, jossa hän löytää tarvitsemansa palvelut, joiden avulla elämönhallintataidot ja kyvyt itsenäiseen asumiseen paranevat. Lisäksi nuoren tavoitteena on harjoitella vastuullisuutta yhteisön avulla.

Yksi haastateltavista kuvaili henkilökohtaisen muutostyön mahdollistuneen asunnon saamisen myötä, jolloin pystyi keskittymään paremmin tärkeisiin asioihin. Hänen muutostyössään ei myöhemmin ilmennyt ylimääräisiä mutkia matkassa, vaan yhteisössä asumisen aikana hän kehittyi ja meni elämässä eteenpäin. Yhdestä haastattelusta kävi ilmi, että muutostyön mukana tuli rohkeutta ja uskallusta ottaa vastuuta ja hoitaa asioita omin neuvoin sekä päihteidenkäytön rauhoittuminen. Yksi haastateltava koki, että muutosta tapahtui monellakin osa-alueella yhteisössä asumisen aikana, kuten raitistuminen sekä kuntoutukseen, itsehoitoryhmiin ja muihin tukipalveluihin kiinnittyminen. Neljäs haastateltava kuvaili menneensä muutostyössään eteenpäin ymmärrettyään toisten yhteisön jäsenten kärsivän omista virheistä.

Jokaisessa neljässä haastattelussa kävi ilmi muutostyötä edesauttavia tekijöitä. Merkittäviä tekijöitä oli kaikkien mielestä vuorovaikutus yhteisövalmentajan ja yhteisön kanssa sekä heiltä saatu tuki ja palaute. Yksi haastateltavista koki, että oikeassa suhteessa annetut vastuu ja vapaudet auttoivat omassa muutostyössä, sekä ulkopuolinen paine ja uhka siitä, että menettää asunnon, mikäli ei noudata sääntöjä. Yhdestä haastattelusta kävi ilmi, että jättämällä haitallisia kaverisuhteita taakseen muutostyö eteni ongelmitta. Kaksi haastateltavaa ei ilmennyt muutostyötä vaikeuttavia tekijöitä.

Haastateltava 1: "No semmosia ei oikee kyl tainu olla mitkä ois vaikeuttanu."

Kaikki haastateltavat mainitsivat arkeen ja arjenhallintaan liittyvistä seikoista, mutta eriäviä kokemuksia ilmeni. Yksi haastateltavista ei kokenut arkensa muuttuneen paljoa Itäviitta-yhteisössä asumisen aikana eikä myöskään arjenhallintansa muuttuneen, sillä se oli ennestään hyvä. Yhdessä haastattelussa kävi ilmi, että arjenhallinta on muuttunut paljon yhteisössä asumisen aikana ja elämään on tullut arkirutiineja, palveluiden piiriin kiinnittymistä ja rakennetta arkeen. Lisäksi haastatteluissa ilmeni, että opittiin rahankäyttöä, kerrostaloelämän sääntöjä, ajoissa olemista sekä säännöllistä unirytmää.

Haastateltavista kaikki toivat esiin Itäviitta-yhteisön jäsenten erilaiset taustat, mutta tästä huolimatta yhteisön muita jäseniä pidettiin mukavina ja koettiin yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yksi haastateltavista tosin koki ongelmansa erilaiseksi kuin muiden asukkaiden ongelmat, ja tämän takia hän ei välttämättä tuntenut kuuluvansa joukkoon, mutta silti hänelle oli jäänyt monta ystävyysuhdetta yhteisöstä.

Yhteisön vertaistuki koettiin muutostyössä edesauttavana tekijänä. Yksi haastateltavista pyrki tietoisesti auttamaan muita yhteisön jäseniä ja toiselle haastateltavalle kanssakäyminen muiden ihmisten kanssa auttoi häntä omassa muutostyössään. Kolmas haastateltava koki yhteisön

jäsenet hyvänä peilauspintana omassa muutostyössään sekä kertoi kyenneensä tunnistamaan muutosprosessin eri vaiheita muissa yhteisön jäsenissä.

Haastateltava 2: "... alko näkee muista niinku et hän on nyt tässä vaiheessa että häntä ei voisi kiinnostaa nyt niinku tippaakaan tää touhu ja se oli jotenkin, ainakin sai kontrastia siihen omaan muutokseen niinku sitäkin kautta."

Haastateltavat kokivat yhteisökokouksissa läpi käytävät ojennukset monella eri tavalla: hauskoina, nöyryyttävinä, motivoivina, toimivina, aiheellisina, mutta ojennusten toistuvuutta ei välttämättä aina koettu hyödylliseksi.

Haastateltava 1: "Se on eri asia jos on eri asioista ollu muuta, tavallaa samat asiat täytän niinku siihen eri papereihin monta kertaa, et oliko siitä sitte mitään hyötyä."

Yksi haastateltava kertoi ojennusten motivoivan sääntöjen noudattamiseen silloin, kun itsellä ei ollut halua eikä kykyä siihen, sillä niiden jatkuva kirjoittaminen ja läpikäyminen oli rasittavaa. Toinen haastateltava toi esille, että ojennukset tuntuivat toimivan joidenkin kohdalla, mutta ei toisten kohdalla.

Haastateltava 4: "... jollekkin riitti se yks ojennus ja rupes käyttäytyä paremmin sen jälkeen ja hoiti ne hommat mitä pyydettiin, mut toiset joutu sit joka perjantai lukemaan..."

Yksi haastateltava koki, että itsenäisesti asuessaan ei saanut apua päihteiden käytöstä johtuvan yleisen stigman takia. Itäviitan tuetun asumisen aikana hän koki alkaneensa saada apua muista palveluista ja yhteisövalmentajan apu teki tästä helpompaa. Haastateltava kertoi haastattelussaan myös, että sai apua vasta, kun oli itse valmis muutokseen. Toinen haastateltava koki saavansa kaikki tarpeelliset palvelut yhteisössä asumisen aikana ja kertoi pärjänneensä hyvin Itäviitasta pois muuttamisen jälkeen. Yhdessä haastattelussa kävi ilmi, että asukas oli joutunut kertomaan samoja asioita useaan otteeseen eri palveluissa, mutta kuitenkin saaneensa kaiken tarvittavan avun. Yhden haastateltavan kokemus puolestaan oli, ettei hän tarvinnut asumisen lisäksi tukea muista palveluista.

Kaksi haastateltavista kertoi saaneensa sosiaalitoimesta paremmin palvelua tuettuun asumiseen muuttamisen jälkeen. Toinen haastateltavista kertoi, ettei ollut ennen Itäviitastaan muuttoa saanut mitään apua sosiaalitoimesta, mutta muuton jälkeen tilanne muuttui. Toinen taas kertoi saaneensa paremmin taloudellista tukea tuettuun asumiseen muuttamisen jälkeen. Lisäksi kolmas haastateltavista kertoi saaneensa muuton jälkeen paremmin muita palveluita.

Haastateltava 4: "... yleensä sossukaan ei ottanu mun asioihin mitenkään aikasemmin et ne ei välittäny, et meni vaa sinne paikan päälle ja kysy pari kysymystä ja lähetti pois... Mut sit ku oli tässä tuetussa asumisessa nii sit käytiin paljon pintaa syvemmällä niis asioissa ja keskusteltiin enemmän."

Haastateltavat pitivät omassa kodeissaan pidettäviä verkostopalavereita pääosin positiivisina kokemuksina. Yhtä haastateltavaa verkostopalaverit motivoivat pitämään asunnostaan parempaa huolta, ja hän kertoi olevansa jopa yllättynyt siitä, että sosiaalitoimen työntekijät tulivat paikalle asumisen alkupuolella. Tosin toisen haastateltavan mielestä verkostopalavereita ei ollut kovin usein, mutta koki niiden menneen hyvin. Kahden haastateltavan mielestä verkostopalaverit omassa kodissa tuntuivat henkilökohtaisemmilta ja rennommilta verrattuna esimerkiksi toimistoissa pidettäviin palavereihin.

Haastateltava 2: "Niin kun et sä meet johonkin toimistoon niinku mikä nyt vaan on niinku joku toimisto. Mut et ne tuli niinku oikeesti sun luo ni siinä oli jotenkin paljon henkilökohtasempi se tunnelma."

6.3 Irrottautumisvaihe

Irrottautumisvaiheen tavoitteena on yhteisöstä turvallinen irrottautuminen ja itsenäiseen asumiseen siirtyminen. Tarkoitus on, että nuori pystyisi irrottautumaan yhteisöstä käyttäen hyödyksi asumisen aikana oppimiaan taitoja ja lähtemisen aiheuttamista vaikeista tunteista huolimatta. Nuoren tulisi myös olla tarvitsemiensa palveluiden piirissä ja kyetä itsenäisesti ylläpitämään hoitokontakteja.

Yksi haastateltavista koki olleensa innoissaan poismuuttamisesta, koska sai oman uuden asunnon. Toinen haastateltavista kertoi, että yhteisöstä irtaantuminen oli helppoa, ja sitä helpotti vielä lisäksi se, että oli laaja sosiaalinen verkosto asuinyhteisön ulkopuolella. Kolmas haastateltava koki, että pois muuttamista helpotti se, että oma muutostyö oli onnistunut ja oli oppinut kantamaan itsestään vastuuta. Lisäksi poismuuton helppoutta edesauttoi se, ettei enää tarvinnut osallistua yhteisökokouksiin ja ilmoitella omia menemisiä. Kolmas haastateltava kertoi myös, että muutto oli tullut nopeasti, joten asumisen päättymistä ei ehtinyt jäädä miettimään. Neljäs haastateltava koki, että poismuuttoa helpotti tietynlainen rituaali, jonka jokainen poismuuttava kävi läpi yhteisössä. Lisäksi se, että oli nähnyt muiden onnistuneen poismuuttamisen auttoi omassakin tilanteessa.

Haastateltava 2: “No siin oli sellanen tietty niinku en mä nyt tiä rituaali mut et kun joku muuttaa ulos et tota sitä pidetään niinku vähän hienona juttuna. Ja siin oli nähny just vähän ennen kun mä muutin ni muutama toinen tai ainakin yks kenet näin läheltä joka oli muuttunut siellä tai muuttanut elämäänsä ja muutti pois ihan hyvillä mielin ja kaikki meni niinku hyvin.”

Kolme haastateltavista koki, että heidän muutostyönsä oli tullut onnistuneesti päätökseen asumisen loppuvaiheessa. Yksi haastateltavista sanoi, että elämä oli taas kohdillaan ja tavoitteiden saavuttaminen oli onnistunut. Toinen haastateltavista kertoi, että alun vääntämisen jälkeen muutosta oli alkanut tapahtua ja asumisen loppuvaiheessa oli hyvä tunne siitä, että muutosta oli tullut elämään. Kolmas haastateltavista kertoi, että oli myös saavuttanut itselleen asettamat tavoitteet, ja niiden saavuttamisessa auttoi vastuun ottaminen itsestään. Yksi haastateltavista ei ollut asettanut asumiselleen tavoitteita.

Kaikki neljä haastateltavaa kertoivat, että vaikei mikään välttämättä vaikeuttanut poismuuttoa, niin he kokivat haikeuden ja ikävän tunteita yhteisöä ja muita asukkaita kohtaan. Yksi asukkaista koki pois muuttamisen pelottavana aluksi sen vuoksi, että joutui lähtemään uuteen ja tuntemattomaan ilman jatkuvaa tukea. Uusi, jo asumisen aikana rakennettu tukiverkosto kuitenkin auttoi pois muuttamisessa.

Haastateltava 2: “Se oli hyvin pelottavaa ja vastenmielistä niinku aluks. Et mä pitkään niinku mietin et en mä niinku haluis lähtee täältä mihinkään kun siitä oli niin äkkiä muodostunu niin hyvä paikka olla ja asuu et ei ois niinku tehny mieli lähtee. Pelotti lähtee tänne uuteen ja tuntemattomaan yksin ku ei oo sit enää sitä tukee enää niinku siinä vieressä ja lähellä mutta toki autettiin siinä että sai rakennettuu sen tukiverkoston ulkopuolella sieltä ja tota mulla oliki hyvin voimakas tukiverkosto ja on vieläki tänä päivänä niinku ulkopuolella...”

Kaikki haastateltavat kokivat saaneensa tarpeeksi tukea yhteisövalmentajalta sekä yhteisöltä asumisen loppuvaiheessa. Lisäksi yksi haastateltava kertoi saaneensa sosiaalitoimelta konkreettista apua muuttoon.

Yksi haastateltavista koki yhteistyön yhteisövalmentajan kanssa hyvänä ja koki, että yhteisövalmentajalta sai kiitosta tavoitteiden saavuttamisesta. Toinen haastateltavista koki, että aluksi yhteistyö oli omalta puolelta hankalaa ja ristiriitaista yhteisövalmentajan kanssa, mutta ajan kanssa sopeutui yksilöohjaukseen lopuksi kokien yhteistyön ja tuen todella tärkeänä. Yksi haastateltavista koki, että aluksi yksilöohjausta oli liian useasti, mutta loppua kohden sitä oli sopivissa määrin. Yksi haastateltavista puolestaan koki yhteistyön todella hyvänä koko asumi-

sen ajan. Kaikki haastateltavat myös kokivat, että olivat saaneet kaiken tarvitsemansa tuen yhteisövalmentajalta mitä olivat asumisensa aikana tarvinneet.

Kaikissa haastatteluissa kävi ilmi, että yhteisövalmentajan rooli koettiin yhteisössä suurena. Yhden haastateltavan mukaan yhteisövalmentajalta kysymällä sai apua kaikkeen, ja siihen oli matala kynnyks. Yksi kuvaili yhteisövalmentajan pistäneen ojennukseen, mikäli ei noudattanut sääntöjä, ja toisen kokemuksen mukaan yhteisövalmentaja pyöritti yhteisön toimintaa ja laittoi asiat järjestykseen. Yhdessä haastattelussa asukas kuvaili kokemuksiaan yhteisövalmentajasta siten, että alkuun yhteisövalmentajan rooli oli tuntunut poliisimaiselta. Myöhemmin rooli muuttui hänen silmissään auktoriteetiksi, yhteisölliseksi johtajaksi, joka oli taustalla mutta ohjat olivat käsissä. Hänen mukaansa yhteisövalmentajasta muodostui hänelle suuri tuki ja henkilö, johon voi luottaa, ja heidän väleistään tuli läheiset. Lisäksi haastateltavan mukaan yhteisövalmentajan taito lukea häntä edesauttoi omassa muutostyössä.

Yhteenvetona tuloksista ilmenee, että kiinnittyminen ja sopeutuminen Itäviitta-yhteisöön sujuivat hyvin, vaikka yhteisöllisyys oli aluksi uutta osalle haastateltavista. Tuettuun asumiseen kiinnittymisen jälkeen koettiin muiden tarvittavien palveluiden saatavuus helpommaksi ja niihin myös kiinnityttiin. Yhteisön muilta jäseniltä ja yhteisövalmentajalta saatu yksilöllinen tuki koettiin merkityksellisinä omassa muutostyössä, ja tuen määrä koettiin riittävänä koko asumisen ajan. Onnistuneessa irrottautumisessa tuloksellinen muutostyö sekä tavoitteiden saavuttaminen koettiin edesauttavina tekijöinä.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä pyrittiin selvittämään millaisia kokemuksia Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneilla, koko asumisprosessin läpi käyneillä asukkailla on tukiprosessin eri vaiheista. Haastateltavien vastauksista löytyi paljon yhtäläisyyksiä, ja siksi voi sanoa tulosten antavan kuvan siitä, millaisia kokemuksia koko asumisprosessin läpi käyneillä, pois muuttaneilla asukkailla voi olla. Kaiken kaikkiaan pois muuttaneilla asukkailla oli positiivisia kokemuksia ajastaan Itäviitan asumisyhteisössä ja muista asukkaista. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että haastateltavien kohdalla tukiprosessi on toiminut ja he ovat onnistuneesti siirtyneet itsenäiseen asumiseen, joka on Itäviitta-yhteisön perimmäinen tavoite.

Tulosten perusteella voi sanoa, että Itäviitta-yhteisössä on näkyvillä laaja kirjo nuorten asunnottomuuden muotoja. Ympäristöministeriö (2015) on määritellyt, että asunnottomuuden taustalla voi olla se, että asuntoa on vaikea saada markkinatilanteen takia, maksuhäiriömerkintöjen sekä pienten tulojen vuoksi. Lisäksi asunnottomuuden taustalla voi olla pidempiai-

kaista syrjäytymiskehitystä. Itäviitta-yhteisössä tuloksien mukaan asuu nuoria, joilla on taustalla molempien määritelmän mukaisia syitä. Joillakin oli taustalla pidempi syrjäytymiskehitys, johon on voinut kuulua esimerkiksi päihteiden käyttöä. Toisilla puolestaan taustalla on ollut vaikeuksia saada asunto, minkä vuoksi he ovat vastaanottaneet minkä tahansa vapaan asunnon.

Asunto ensin -periaatteen mukaan asunnon saaminen ja pitäminen eivät ole kytköksissä henkilön kuntoutukseen eivätkä palveluihin osallistumiseen. Tuloksista voi päätellä, että Itäviitassa ei toteudu asunto ensin -periaate sen puhtaimmassa muodossa, sillä yhteisössä veloitetaan osallistumista esimerkiksi viikoittaisiin yhteisökokouksiin. Asunto ensin -periaate toteutuu Itäviitta-yhteisössä siinä määrin, ettei asunnon hakijalta vaadita esimerkiksi täydellistä raittiutta asuntoa hakiessa eikä esimerkiksi onnistunutta asumista isommassa asumisyksikössä. Tästä voi todeta, että Itäviitassa asuntoa ei tarvitse ansaita, toisin kuin yhteisön jäsenyys.

Murto (2013) kirjoittaa terapeuttisista yhteisöistä, jotka ovat demokratiaan ja tasa-arvoon perustuvia yhteisöjä, joissa asukkaat osallistuvat yhteisön päätöksentekoon, elämään ja kaikkeen toimintaan. Tämän tyyppisissä yhteisöissä vertaistuki on tärkeä osa yhteisöllisyyttä. Yhteisössä samankaltaisen taustan omaavat henkilöt voivat elää uudenlaista vaihetta elämässä ja auttaa siinä toisiaan. Tuloksista voidaan nähdä, että Itäviitta-yhteisössä toimii yhteisöllisyys ja asukkaat kokevat sen tärkeänä. Nuoret osallistuvat yhteisön päätöksentekoon ja toimintaan. Myös vertaistuki koettiin tulosten mukaan tärkeänä, omaa muutostyötä tukevana asiana. Tuloksissa tuli ilmi myös se, että vaikka kaikilla ei ollutkaan samanlaisia ongelmia asunnottomuuden taustalla, he silti tukivat toisiaan asumisen aikana muutostyössä ja arjessa.

Kuten tuloksista voi havaita verraten Heikkilän (2004) määrittelemiin yhteisöhoidon periaatteisiin, koko yhteisön toimivuuteen ja ilmapiiriin voi vaikuttaa negatiivisesti yksikin huonosti voiva yhteisön jäsen, ja mikäli yksilön tilanne ei kohene yhteisön antamasta tuesta huolimatta, voidaan tämä kirjata ulos yhteisöstä. Lisäksi seuraamuskäytäntö koettiin toimivana ja rationaalisenä, ja yleinen kokemus haastateltavien keskuudessa olikin, että ojennusten avulla heitä ohjattiin kohti vastuullisempaa elämäntapaa.

Itäviitta-yhteisössä palveluohjauksen menetelmä vaikuttaa toimivan hyvin, sillä tuloksien mukaan nuoret kokivat saaneensa tarvitsemansa palvelut ja tuen, silloin kun he olivat valmiita niitä vastaanottamaan. Niin sanotun "luukkuttamisen" muotoja, jolloin koetaan, että joudutaan esimerkiksi toistamaan samoja asioita eri palveluissa eri henkilöille, ei ilmennyt kuin yhdessä haastattelussa. Tähän saattaa liittyä esimerkiksi omassa kodissa pidettävät verkostopalaverit, jolloin eri palveluiden työntekijät kootaan asukkaan kotiin keskustelemaan asioista yhdessä hänen kanssaan.

8 Pohdinta

Opinnäytetyötä varten suunniteltiin haastateltavan kuutta pois muuttanutta Itäviitta-yhteisön asukasta, mutta loppujen lopuksi haastateltavia saatiin vain neljä. Haastateltavien yhteystiedot saatiin Itäviitta-yhteisön yhteisövalmentajalta, joten hän pystyi vaikuttamaan minkälaisia haastateltavia saatiin ja sen kautta tuloksiin. Yhteisövalmentajalta saatiin viiden entisen asukkaan yhteystiedot, joista yhteen ei saatu yhteyttä. Lisää haastateltavia ei saatu, sillä yhteisövalmentaja ei löytänyt entisistä asukkaista muita mielestään sopivia ehdokkaita osallistumaan haastatteluun, sillä hän halusi antaa nuorille mahdollisuuden jättää tämä vaihe elämästään taaksensa. Neljästä haastattelusta tuntui silti tulevan tarpeeksi materiaalia opinnäytetyötä varten.

Tutkimukseen osallistuneet haastateltavat olivat ennaltamäärätty joukko, joka muodostui henkilöistä, jotka ovat läpikäyneet koko asumisprosessin. Tuloksia kirjoitettaessa huomioon otettiin se, että kirjoittamisessa tuli pitäytyä neutraalissa sävyssä kirjoittamisessa sekä välttää kaikenlaisia oletuksia, jotta tutkimustuloksista tuli luotettavia. Aluksi opinnäytetyön tekijöillä ei ollut tiedossa, millaisia ovat tutkimukseen osallistuvien haastateltavien asumiskokemukset, joten ennen haastatteluiden läpikäymistä ja tulosten kirjoittamista ei voitu tietää, onko kaikkien kokemukset positiivisia ja ollaanko tukeen tyytyväisiä. Tämän jälkeen tulokset kirjattiin siten, että kaikki kokemukset tulivat esille, eikä vain onnistuneet kokemukset.

Tuloksia voidaan pitää luotettavina, vaikka niitä ei voida yleistää koko joukkoon. Muilla pois muuttaneilla, koko prosessin läpi käyneillä asukkailla saattaa olla erilaiset kokemukset, mutta tulosten perusteella voidaan löytyvän erilaisia kokemuksia, vaikkakaan ne eivät ole yleistettävissä kaikkiin asukkaisiin. Opinnäytetyön tulosten pohjalta voisikin suunnitella määrällisen tutkimuksen, jossa mietitään, miten yleisiä tulosten mukaiset kokemukset ovat tutkimalla kaikkia Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneita asukkaita.

Mielenkiintoista oli, että yhdellä haastateltavalla oli pääasiassa ongelmia asunnon löytämisessä, ja hän on saanut paikan tuetusta asumisesta, vaikka ei kokenut tarvitsevansa tukea asumiseen. Toisella haastateltavalla tuen tarve ei ollut niin ilmeinen. Voikin miettiä, onko sosiaalityöntekijöillä ollut aikaisemmin eri kuva Itäviitta-yhteisöstä kuin nykyään? Ovatko esimerkiksi kriteerit, joiden perusteella sosiaalityön asiakkaat saavat lähetteen SAS-ryhmään, muuttaneet?

Tuloksia pohtiessa voi miettiä, miten aika on voinut vaikuttaa haastateltavien muistoihin ja onko materiaaliin valikoitunut sitä kautta positiivisempia kokemuksia. Mahdolliset jatkotutkimusaiheet, erityisesti yhteisöllisten mallien kehittämisen kannalta, voisivat keskittyä esimerkiksi asumisprosessin keskeyttäneisiin asukkaisiin. Tätä tutkimalla voitaisiin paremmin saada

selville kehittämisehdotuksia siitä, miten Itäviitta-yhteisöä voisi paremmin kehittää. Uhleniuksen (2016) mukaan asumisprosessin keskeyttää vuosittain vain kahdesta kolmeen henkilöä. Tämän perusteella voi sanoa, että nykyinen yhteisön toimintamuoto on opinnäytetyön tuloksiin peilaten toimiva verrattaessa asumisen keskeyttämisprosenttiin.

Kiinnostavaa oli myös, miten yhteisön jäsenet kokivat saavansa parempaa palvelua muista palveluista päästyään tuettuun asumiseen, vaikka tämä voi johtua yhteisövalmentajan palveluohjauksellisesta roolista oikeanlaisten palveluiden löytämisessä. Myös asukkaan omaan kotiin vietävästä sosiaalityöstä ilmeni tuloksista positiivisia kokemuksia, ja sitä pidettiin konkreettisempänä ja henkilökohtaisempänä kuin esimerkiksi vastaava tuki sosiaalitoimen tiloissa. Jatkotutkimusaihe voisi liittyä myös asukkaiden tarkempiin kokemuksiin muista palveluista asumisen aikana esimerkiksi määrällisen tutkimuksen keinoin ennen asumista, asumisen aikana ja sen jälkeen. Saako tuetussa asumisessa asuva helpommin ja enemmän harkinnanvaraista tukea sosiaalipalveluista kuin itsenäisesti asuva? Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi myös olla, miten Kalliolan settlementin periaatteita noudattavat asumispalvelut eroavat kunnan vastaavista asumispalveluista. Tätä kautta voisi saada tarkemmin tietoa siitä, mitkä elementit toimivat missäkin olosuhteissa.

Yhteisövalmentajan roolia tutkiessa voi huomata, että haastateltavat pitivät hänen rooliaan yhteisössä suurena ja suhdetta häneen muutostyössä merkittävänä. Vaikutti siltä, että yhteisön vetovastuu onkin pitkälti juuri yhteisövalmentajan harteilla, ja näin ollen tuntuu epärealistiselta, että yhteisö pystyisi toimimaan täysin ilman yhteisövalmentajaa. Yhteisövalmentajan rooliin kuuluukin esimerkiksi tarpeellisten rajojen asettaminen sekä tukemisen ja kontrolloinnin välillä tasapainottelu. Kiinnostavia olivat myös entisten asukkaiden näkemykset tuesta ja kontrollista yhteisössä. Esimerkiksi, asumisen alkaessa säännöt saatettiin kokea kontrolloivina ja ”kyttävinä”, mutta asumisprosessin loppupuolella ne koettiin enemmän muutostyötä tukevana.

9 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekemisessä eettiset normit eivät sido tutkimuksen tekijää laillisesti vaan ne velvoittavat ammatillisesti. Normit ohjaavat tutkimuksen tekemistä ja ilmaisevat niitä arvoja, joihin tutkijan voidaan olettaa sitoutuvan. (Kuula 2011, 58.) Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus on sidoksissa siihen, miten hyvin tutkimuksessa on kuvailtu sen toteutus. Käyttämällä suoria lainauksia voi tuloksia tulkitessa perustella, miten tutkija on päätenyt tekemään tulintoja. (Hirsjärvi ym. 2013, 232 - 233.)

Aineiston hankintaa koskevat luotettavuuden normit sekä ihmisarvon suojeluun liittyvät normit. Aineiston hankinnassa on tarkoitus käyttää eettisesti kestäviä tutkimustapoja, joiden lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimusta tehtäessä tulee ottaa siis huomioon tutkittavien itsemääräämisoikeus, vahingoittumattomuus sekä yksityisyys. (Kuula 2011, 60.) Aineistoa hankittaessa pidettiin huolta ensinnäkin siitä, että haastateltavien yhteystietoja säilytettiin tarkoin, etteivät ne päätyneet ulkopuolisille. Haastateltaviin yhteyttä otettaessa, heille kerrottiin tarkoin, millä asialla oltiin ja mistä heidän yhteystietonsa oli saatu. Haastattelutilanteessa ja ennen sitä painotettiin, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja siitä voi kieltäytyä missä tahansa vaiheessa. Haastateltaville annettiin vaihtoehtoja haastattelu-paikoista, ja he saivat itse valita missä haastattelu suoritetaan. Tällä tavoin pystyttiin vaikuttamaan osaltaan siihen, että haastateltavilla olisi mahdollisimman mukava olla haastattelutilanteessa. Itse haastattelussa tunnelma pyrittiin pitämään rentona ja välittömänä.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa otettiin huomioon, että haastateltavat ovat kertoneet mahdollisesti vaikeasta jaksosta elämässään ja ovat voineet jakaa meille arkaluonteisia asioita. Tämän vuoksi kirjoitustyössä pyrittiin esittelemään tulokset neutraaliin sävyyn. Kuula (2011) kirjoittaa kirjassaan, että tutkijan tulisi pidättäytyä negatiivisesta kirjoitustyylistä, koska kirjoitustapa voi leimata tutkittavien ryhmän, vaikkei yksittäisiä tapauksia voisikaan tunnistaa tutkimuksesta. Tieteellistä tietoa tulisi pystyä tuottamaan sekä ymmärtämään ja selittämään arkaluonteisistakin aiheista ilman asenteellista kirjoittamista.

Haastateltavilta pyydettiin allekirjoitus suostumuslomakkeeseen (liite 2), jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja aineiston käsittelytapa haastattelun jälkeen. Lomakkeessa tuli vielä uudelleen ilmi, että haastattelu on vapaaehtoinen ja siitä voi kieltäytyä edelleen. Lisäksi suostumuslomakkeessa tuotiin ilmi se, että haastateltavien anonyymiteetti säilyy koko tutkimuksen ajan ja sen julkaistussa versiossa. Suostumuslomakkeen oli vielä tarkoitus tiivistää se, että haastateltavat olivat täysin varmoja suostumuksestaan. Lisäksi se loi molemminpuolisen yhteisymmärryksen siitä, kuinka tutkittavaa tietoa käsitellään ja molemmat osapuolet sitoutuivat siihen. Kuula (2011) kirjoittaa, että tutkittavien pitää tulla tietoiseksi siitä, miten aineistoa käytetään, ketkä tietoa käyttäjä, käyttöajasta sekä muokkaustavoista ja säilyttämistä jo allekirjoittaessaan suostumuslomakkeen. Tutkimusaineiston yhteydessä luottamuksesta puhuttaessa sillä tarkoitetaan sitä, että haastateltavat voivat täysin luottaa siihen, että aineistoa käsitellään, säilytetään ja käytetään kuten on sovittu.

Lähteet

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. 2016. Asunnottomat 2015. Viitattu 28.9.2016.
<http://www.ara.fi/download/noname/%7BC003A167-BBC7-4282-A2A0-3F0061B9F6E9%7D/116308>
- Asunto Ensin. 2016. Asunto ensin -malli. Viitattu 16.11.2016.
<http://asuntoensin.fi/tietoa/asunto-ensin/>
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Jyväskylä: Ps-kustannus.
- FEANTSA. 2005. ETHOS - yleiseurooppalaisen asunnottomuuden muodot. Viitattu 28.9.2016.
http://www.feantsa.org/spip.php?action=acceder_document&arg=718&cle=7e8ed40138f36c29dd6f076f1b4ab1db88686eae&file=pdf%2Ffi_2012_ethosleaflet_v03.pdf&lang=en
- Hargaden, H. & Sills, C. 2002. Transactional Analysis. A Relational Perspective. East Sussex: Brunner-Routledge.
- Heikkilä, K. 2004. Kiskot vievät. Arviointitutkimus yhteisohoidosta huume klinikalla. Turku: Turun yliopisto/sosiologian laitos & Kalliolan Kiskon klinikka.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu- teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hyväri, S. & Kainulainen, S. 2013. Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Josefsson, A-M. 2007. Nuoret toisten nurkissa. Teoksessa Asunnottomuuskirja - Näkökulmia asunnottomien palveluiden kehittämiseen. Viitattu 10.01.2017.
http://www.socca.fi/files/69/Asunnottomuuskirja_nakokulmia_asunnottomien_palvelujen_kehittamiseen.pdf
- Kalliolan settlementti. 2016. Itäviitta-yhteisö. Viitattu 28.9.2016.
<http://www.kalliola.fi/sosiaalityo/asuminen/itaviitta-yhteiso/>
- Kalliolan settlementti. 2016. Toiminnan perusta. Viitattu 15.11.2016.
<http://www.kalliola.fi/tietoa-kalliolasta/toiminnan-perusta/>
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka- Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, L. & Salonen, J. 2008. Asunnottomuuden monet kasvot. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Murto, K. (toim.) 2013. Terapeuttinen yhteisö. Kari Consulting Oy.
- Murto, K. 1997. Yhteisohoidon suuntauksia. Jyväskylä: Jyväskylän Koulutuskeskus Oy.
- Nimi ovesa. 2010. Nimi ovesa. Palveluinnovaatiot pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisessä. Hankesuunnitelma. Viitattu 15.11.2016.
http://asuntoensin.fi/assets/files/2016/10/Nimi_ovessa_-hankesuunnitelma.pdf
- Liikanen, S-L. 2015. Palveluohjauksen käytäntöjä. Teoksessa Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Näkki, P. & Sayed, T. (toim.) Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Raunio, K. 2011. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Roivainen, I. (toim.) 2001. Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry.

Korkiamäki, R., Nylund, M., Raitakari, S., Roivainen, I. 2008. Yhteisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teoksessa Yhteisöt ja sosiaalityö - kansalaisen vai asiakkaan asialla?. Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) Jyväskylä: Ps-kustannus.

Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus - portti itsenäiseen elämään. Helsinki: Profami Oy.

Sosiaalihuoltolaki. 2014. Viitattu 12.10.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

TA Instituutti. 2016. Viitattu 28.9.2016. <http://www.transaktioanalyysi.fi/>

Tainio, H. 2007. Päivästä päivään elämistä- Pääkaupunkiseudun asunnottomien asumispalvelut ja muuttuvat palvelutarpeet. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Viitattu 16.11.2016.

http://www.socca.fi/files/98/Paakaupunkiseudun_asunnottomien_asumispalvelut_muuttuvat_palvelutarpeet.pdf

Tilastokeskus. 2016. Asunnoton. Viitattu 28.9.2016.
<http://www.stat.fi/meta/kas/asunnoton.html>

Tsemberis, S. 2010. Housing First. The Pathways Model to End Homelessness for People with Mental Illness and Addiction. Center City: Hazelden.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Uhlenius, B. 2016. Tuetun asumisen asiakasprosessi, julkaisematon materiaali. Henkilökohtainen tiedonanto. 18.4.2016. Espoo.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Ympäristöministeriö. 2015. Nuorten asunnottomuuden vähentämistä valmistelevalle työryhmän toimenpide-esitykset. Viitattu 5.10.2016.

<http://www.ym.fi/download/noname/%7BF30F8063-30FF-4B8F-B7DA-F6CC60F9E3F8%7D/108259>

Ympäristöministeriö. 2016. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016-2019. Viitattu 16.11.2016. <http://www.ym.fi/download/noname/{24462C90-35CA-4952-B390-C8C66D99FAD1}/119235>

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset.....	40
Liite 2: Suostumuslomake	42

Liite 1: Haastattelukysymykset

Tutkimuskysymys: “Minkälaisia kokemuksia Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneilla asukkailla on tukiprosessin eri vaiheista?”

Tummennetut kysymykset ovat pääkysymyksiä ja tummentamattomat apukysymyksiä.

Teema 1: Kiinnittymisvaihe

Minkälaista oli muuttaa Itäviittaa?

Miten koit uudet ihmiset ja asumisen yhteisössä?

Minkälaisia tunteita yhteisöön muuttaminen herätti?

Miten sopeuduit uuteen asuntoon?

Miten sopeuduit Itäviitan yhteisöllisyyteen?

Minkälaista tukea sait asumiseen?

Miten sopeuduit asumisen tukeen?

Mitkä asiat helpottivat yhteisöön sopeutumista?

Mitkä asiat vaikeuttivat yhteisöön sopeutumista?

Minkälaisia tavoitteita sinulla oli asumiselle?

Teema 2: Muutosvaihe

Millä tavalla koet muuttuneesi yhteisössä asumisen aikana?

Minkälaisia muutoksia huomasit elämässä?

Mitkä asiat edesauttoivat tilanteesi muuttumista?

Miten arkesi muuttui yhteisössä asumisen aikana verrattuna aikaisempaan elämään?

Miten koet arjenhallintasi muuttuneen asumisen aikana?

Mitkä asiat helpottivat omaa muutostyötäsi?

Mitkä asiat vaikeuttivat omaa muutostyötäsi?

Teema 3: Irrottautumisvaihe

Minkälaista oli muuttaa pois yhteisöstä?

Minkälaisia tunteita pois muuttaminen herätti?

Minkälaista tukea olisit kaivannut asumisen loppuvaiheessa?

Mitkä asiat helpottivat yhteisöstä lähtemistä?

Mitkä asiat vaikeuttivat yhteisöstä lähtemistä?

Miten onnistuit asettamiesi tavoitteiden saavuttamisessa asumisen aikana?

Teema 4: Yhteisövalmentaja ja hänen roolinsa

Minkälaisena koit yhteistyön yhteisövalmentajan kanssa?

Minkälaisena koit yhteisövalmentajalta saamasi tuen asumisen aikana?

Minkälaista tukea olisit kaivannut?

Minkälainen oli mielestäsi yhteisövalmentajan rooli yhteisössä?

Minkälaisia asioita olisit toivonut oppivasi asumisesta jälkikäteen ajatellen?

Miten sopeuduit yksilöohjaukseen?

Teema 5: Yhteisö ja käytännöt

Minkälaista oli olla osa asumisyhteisöä?

Minkälaisia yhteisön muut asukkaat olivat?

Minkälaisena koit yhteisön säännöt ja käytännöt, kuten ojennukset?

Miten sinun suhtautumisesi sääntöihin ja käytäntöihin muuttui asumisen aikana?

Teema 6: Verkosto

Mitä mieltä olet asumisen aikana muista palveluista saamastasi tuesta? Esimerkiksi työvoimapalveluista, terveyspalveluista tai päihdepalveluista.

Miltä tuntui pitää verkostopalavereita omassa kodissa?

Mitä muita palveluita olisit toivonut saavasi asumisen aikana?

Liite 2: Suostumuslomake

Opinnäytetyö
Suostumuslomake

Suostumus opinnäytetyön haastatteluun osallistumisesta

Opinnäytetyön tekijät:

Mia Miettinen, mia.miettinen@student.laurea.fi

Maija Palo, maija-kaisa.palo@student.laurea.fi

Juha Pääkkö, juha.paakko@student.laurea.fi

Tietoa opinnäytetyöstä:

Olemme Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita Otaniemen toimipisteessä. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Kalliolan settlementin Itäviitta-yhteisön kanssa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on haastatella Itäviitta-yhteisöstä pois muuttaneita asukkaita heidän kokemuksistaan tukiprosessin eri vaiheista.

Haastattelu kestää noin tunnin ja se äänitetään. Vain opinnäytetyön tekijät käsittelevät ääninauhoja, ja kun ne on kirjoitettu auki, tallenteet poistetaan.

Haastateltavat jäävät anonyymeiksi.

- Suostun haastateltavaksi ja annan luvan käyttää haastattelussa saatuja tietoja tähän opinnäytetyöhön.

Allekirjoitus ja paikka:
